KGL. UNIVERS. FREDER.

H. IBSEN.

ET

DUKKE-

HJEM.

Ms. 8⁰
952

REFSUM

1.

Et dukkehjem.

Skuespil i tre akter

af

Henrik Ibsen.

1879.

Ms. 952 8°

Et dikkehjem.

Personerne:

Advokat Helmer.
Nora, hans hustru.
Doktor Rank.
Frø Linde.
Sagfører Krogstad.
Helmers tre små børn.
Anne-Marie, barnepige hos Helmers.
Stuepigen sammesteds.
En bybud.

(Handlingen foregår i Helmers bolig.)

Første akt.

(En hyggelig og smagfuldt men ikke kostbart indrettet stue. En dør tilhøjre i baggrunden fører ud til forstuen; en anden dør tilvenstre i baggrunden fører ind til Helmers arbejdsværelse. Mellem begge disses døre et pianoforte. Midt på væggen tilvenstre en dør og længere fremme et vindue. Nær ved vinduet et rundt bord med lænestole og en liden sofa. På sidevæggen tilhøjre, noget tilbage, en dør, og på samme væg, nærmere mod forgrunden en stenlågsovn med et par lænestole og en gyngestol foran. Mellem ovnen og sidedören et lidet bord. Kobberstik på væggene. En etagère med porcellansgenstande og andre små kunstsager; et lidet bogskab med bøger i pragtbind. Tæppe på gulvet; ild i ovnen. Vinterdag.)

(Der ringes ude i forstuen; lidt efter hører man at der bliver lukket op. Nora kommer fornøjet nynnende ind i stuen; hun er klædt i ydertøj og bærer en hel del pakker, som hun lægger fra sig på bordet tilhøjre. Hun har dören til forstuen stå åben efter sig, og man ser derude et bærbud,

der bærer en julegran og en kurv, hvilket han gjer til stuepigen, som har lukket op for dem.)

Nora.

Gem juletræet godt, Helene. Børnene må endelig ikke få se det før i aften, når det er pyntet. (til budet; tar portemonnaen frem.) Hvormeget —?

Bipbudet.

Femti öre.

Nora.

Der er en krone. Nej, behold det hele.

(Budet takker og går. Nora lukker dören. Hun vedblir at le stille fornöjet mens hun tar yderklædet af.)

Nora

(tar en pose med makroner op af lommen og spiser et par; derpå går hun forsigtigt hen og lytter ved sin mands döre.)

Ja, han er hjemme.

(nynner igen idet hun går hen til bordet til höjre.)

Helmer

(inde i sit værelse.)

Er det lærkefuglen, som kvidrer derude?

Nora

(ifærd med at åbne nogle af pakkerne.)

Ja, det er det.

Helmer.

Er det ekornet, som rumsterer der?

Nora.

Ja!

Helmer.

Når kom ekornet hjem?

Nora.

Nu nelop. (putter makronposen i lommen og visker sig om munden.) Kom herud, Torvald, så skal du få se, hvad jeg har köbt.

Helmer.

Ikke forstyr! (lidt efter; åbner dören og ser ind, med pennen i händen.) Köbt, siger du? Alt det der? Har nu lille spillefuglen vores ude og sat penge overstyr igen?

Nora.

Ja men, Torvald, iår må vi dog virkelig slå os lidt lös. Det er jo den förste jul, da vi ikke behöver at spare.

Helmer.

Å, ved du hvad, ödsle kan vi ikke.

Nora.

Jo, Torvald, lidt kan vi nok ödsle nu. Ikke sandt? Bare en liden bitte smule. Nu får du jo en storgage og kommer til at tjene mange, mange penge.

Helmer.

Ja, fra nytår af; men så går der et helt fjerdingår för gagen forfalder.

Nora.

Fyt; vi kan jo låne så længe.

Helmer.

Nora! (gårhen til hende og tar hende spögende i öret.) Er nu letsindighaden ude og går igen? Tal nu jeg lånte tusend kroner idag og du satte dem overstöjr i juleugen og jeg så nytårsaften fik en hagsten i hodet og lå der —

Nora. (lagger hånden påhans mund.)

Å fij; tal ikke så stygt.

Helmer.

Jo, tal nu at sligt handte, — hvad så?

Nora.

Hvis der handte noget så fælt, så kunde det vere ganske det samme enten jeg hawde gald eller ikke.

Helmer.

Nå, men de folk, jeg hawde lånt af?

Nora.

De? Hvem brüjr sig om dem! Det er jo fremmede.

Helmer.

Nora, Nora, du est en kvinde! Nej men alvorligt, Nora; du ved, hvad jeg tænker i det stykke. Ingen gald! Aldrig låne! Der kommer noget ufrit, og altså også noget uskönt, over det hjem, som gründer på lån og gald. Nu har vi to holdt kapparts ud lige til idag; og det vil vi også göre den korta tid, det endnu behöves.

Nora

(går hen imod ovnen.)

Ja, ja, som du vil, Torvald.

Helmer

(følger efter.)

Så, så; nu skal ikke lille sanglærken hænge med vingerne. Hvad? Står ekornen der og surmuler. (tager pengemonnean op.) Nora; hvad tror du jeg har her?

Nora

(vender sig raskt.)

Penge!

Helmer.

Se der. (rækker hende nogle sedler.) Herregud, jeg ved jo nok, at der går en heel del til i et hus i juletiden.

Nora.

(tæller.)

Ti – tyve – tredive – firti. Å tak, tak, Torvald; nu hjælpes jeg mig længe.

Helmer.

Ja, det må du sandelig gøre.

Nora.

Ja, ja, det skal jeg nok. Men kom her, så skal jeg vise dig alt, hvad jeg har købt. Og så billigt! Se, her er nye klæder til Ivar – og så en sabel. Her er en hest og en trompet til Bob. Og her er dukke og dukkesæng til Emmy; det er nu så simpelt; men hun river det jo snart isstykker alligevel. Og her har jeg kjole-höjer og förklæder til pigerne; gamle Anne-Marie skulde nu have meget mere.

Helmer.

Og hvad er der i den pakke der?

Nora

(skriger.)

Nej, Torvald, det får du ikke se fra i aften!

Helmer.

Nå så. Men sig mig nu, du lille ödelænd, hvad har du nu tænkt på til dig selv?

Nora.

Å pyt; til mig? Jeg bryr mig slet ikke om noget.

Helmer.

Jovist gör du så. Sig mig nu noget rimeligt, som du helst kunde have lyst til.

Nora.

Nej, jeg ved virkelig ikke. Jo hör, Torvald —

Helmer.

Nå?

Nora.

(fumler ved hans knappper; uden at se på ham.)

Hvis du vil give mig noget, så kunde du jo —; du kunde —

Helmer.

Nå, nå; ud med det.

Nora.

(hurtigt.)

Du kunde give mig penge, Torvald. Bare så meget, som du synes du kan afse; så skal jeg siden en af dagene köbe noget for dem.

Helmer.

Nej men, Nora —

Nora.

Å jo, gör det, kære Torvald; jeg ber dig så meget om det. Så skulde jeg hænge pengene i et smukt guld-papirs omslag på juletræet. Vilde ikke det være morsomt?

Helmer.

Hvad er det de fugle kaldes, som altid sætter penge overskjen?

Nora.

Ja ja, spillefugle; jeg ved det nok. Men lad os gøre, som jeg siger, Torvald; så får jeg tid til at overlægge, hvad jeg mest har lyst til for. Er ikke det meget fornuftigt? Hvad?

Helmer

(smilende.)

Jo visst er det så; det vil sige, hvis du virkelig kunde holde på de penge, jeg gjem dig, og virkelig köbte noget til dig selv for dem. Men så går de til hinset og til så mangt og meget unyttigt, og så må jeg punge ud igen.

Nora.

Å men, Torvald –

Helmer.

Kan ikke nægtes, min kære lille Nora. (lægger armen om hendes liv.) Spillefuglen er söd; men den bruger svært mange penge. Det er utrolig, hvor kostbart det er for en mand at holde spillefugl.

Nora.

Å fy, hvor kan du da sige det? Jeg sparer dog virkelig alt, hvad jeg kan.

Helmer

(ler.)

Ja, det var et sandt ord. Alt hvad du kan. Men du kan slet ikke.

Nora

(nynner og smiler stille fornöjet.)

Hm, du skulde bare vide, hvor mange udgifter vi lærker og ekorne har, Torvald.

Helmer.

Du er en besynderlig liden en. Ganske som din fader var. Du er om dig på alle kanter for at göre udvej til penge; men så snart du har dem, blir de ligesom borte mellem hænderne på dig; du ved aldrig, hvor du gör af dem. Nå, man må tage dig som du er. Det ligger i blodet. Jo, jo, jo, sligt er arvelig, Nora.

Nora.

Ak, jeg vilde önske, jeg havde arvet mange af pappas egenskaber.

Helmer.

Og jeg vilde ikke önske dig anderledes, end ret og således, som du er, min söde lille sanglærke. Men hör, der falder mig noget ind. Du ser så – så – hvad skal jeg kalde det? – så fordæmpig ud idag –

Nora.

Gjør jeg?

Helmer.

Ja visst gjør du det. Se mig stivt i øynene.

Nora

(ser på ham.)

Nå?

Helmer

(truer med fingeren.)

Slikmunden skulde vel aldrig haver grasseret i byen idag?

Nora.

Nej, hvor kan du nu falde på det.

Helmer.

Har slikmunden virkelig ikke gjort en afstik. ker ind til konditoren?

Nora.

Nej, jeg forsikrer dig, Torvald —

Helmer.

Ikke nippet lidt sukkertøj?

Nora.

Nej, aldeles ikke.

Helmer.

Ikke engang gnavet en makron eller to?

Nora.

Nej, Torvald, jeg forsikrer dig virkelig —

Helmer.

Nå, nå, nå; det er jo naturligvis bare min spøg —

Nora

(går til bordet tilbøjre.)

Jeg kunde da ikke falde på at göre dig imod.

Helmer.

Nej, jeg ved det jo nok; og du har jo givet mig dit ord —. (henvender.) Nå, behold du dine sm julehemmeligheder for dig selv, min velsignede Nora. De kommer vel for lyset iaften, når jul træet er tændt, kan jeg tro.

Nora.

Har du husket på at bede doktor Rank?

Helmer.

Nej. Men det behöves jo ikke; det fölger jo af sig selv at han spiser med os. Forresten skal jeg bede ham når han kommer her iformiddag. God vin har jeg bestilt. Nora, du kan ikke tro, hvor jeg glæder mig til iaften.

Nora.

Jeg også. Og hvor börnene vil fryde sig, Torvald

Helmer.

Ak, det er dog herligt at tænke på at man har fået en sikker, betrygget stilling; at man har sit rum delige indkomme. Ikke sandt; det er en stor ny delse at tænke på?

Nora.

Å, det er vidunderligt!

Helmer.

Kan du huske forrige jul? Hele tre uger i for-

vejen lukkede du dig hver aften inde til langt over midnat for at lave blomster til juletræet og alle de andre herligheder, som vi skulde overraskes med. Uh, det var den kedeligste tid, jeg har oplevet.

Nora.

Da kedede jeg mig slet ikke.

Helmer

(smilende.)

Men det faldt dog temmelig kurvelight ud, Nora.

Nora.

Å, skal du nu drille mig med det igen. Hvad kunde jeg for, at katten var kommen ind og havde revet alting isstykker?

Helmer.

Nej vist kunde du ikke, min stakkers lille Nora. Du havde den bedste vilje til at glede os alle, og det er hovedsagen. Men det er dog godt at de knebne tider er forbi.

Nora.

Ja, det er rigtignok vidunderligt.

Helmer.

Nu behöver ikke jeg at sidde her alene og kede mig; og du behöver ikke at plage dine velsignede öjne og dine små skønne fine hænder —

Nora

(klapper i hænderne.)

Nej, ikke sandt, Torvald, det behöves ikke længer?

Å, hvor det er vidunderlig dejligt at höre! (*løber ham under armen.*) Nu skal jeg sige dig, hvorledes jeg havde tænkt, vi skulde indrette os, Torvald. Så snart julen er over — (*det ringer i forstuen.*) Å, de ringer det. (*rydder lidt op i stuen.*) Her kommer vist nogen. Det var da kedeligt.

Helmer.

For visiten er jeg ikke hjemme; husk det.

Stuepigen

(*i entrédören.*)

Frue, her er en fremmed dame —

Nora.

Ja, lad hende komme ind.

Stuepigen

(*til Helmer.*)

Og så kom doktoren med det samme.

Helmer.

Gik han lige ind til mig?

Stuepigen.

Ja, han gjorde så.

(*Helmer går ind i sit værelse. Pigen viser fru Linde, som er i rejsetøj, ind i stuen og lukker efter hende.*)

Fru Linde

(*forsagt og lidt nølende.*)

Goddag, Nora.

Nora

(*usikker.*)

Goddag —

Frøken Linde.

Du kender mig nok ikke igen.

Nora.

Nej; jeg ved ikke —; jo visst, jeg synes nok — (udbrydende) Hvad! Kristine! Er det virkelig dig?

Frøken Linde.

Ja, det er mig.

Nora.

Kristine! Og jeg, som ikke kendte dig igen! Men hvor kunde jeg også —. (saglere) Hvor du er blevet forandret, Kristine!

Frøken Linde.

Ja, det er jeg visstnok. I mit — i lange år —

Nora.

Er det så lange siden vi sås? Ja, det er det jo også. Å, de sidste otte år har været en lykkelig tid, kan du tro. Og nu er du altså kommen herind til byen? Gjort den lange reise ~~tilfjs~~ ved vintertid. Det var tapperst.

Frøken Linde.

Jeg kom netop med dampskibet imorges.

Nora.

For at more dig i julen, naturligvis. Å, hvor det er dejligt! Ja, more os, det skal vi rigtignok. Men tag dog overtøjet af. Du fryser dog ved ikke? (hjælper hende.) Se så; nu sætter vi os hyggeligt her ved ovnen. Nej, i lænestolen der! Her i gynge-

skolen vil jeg sidde. (griber hendes hænder.) Ja, nu har du jo dit gamle ansigt igen; det var bare i det første øjeblik —. Lidt blegere er du dog bleven, Kristine, — og kanske lidt magrere.

Frøken Linde.

Og meget, meget ældre, Nora.

Nora.

Ja, kanske lidt ældre; bitte, bitte lidt; slet ikke meget. (holder pludselig inde, alvorligt.) Å, men jeg lænkelöse mennaeska, som sidder her og snakker döde, velsignede Kristine, kan du tilgive mig?

Frøken Linde.

Hvad mener du, Nora?

Nora

(sagte.)

Skakkers Kristine, du er jo bleven enke.

Frøken Linde.

Ja, for tre år siden.

Nora.

Å, jeg vidste det jo nok; jeg læste det jo i aviserne. Å, Kristine, du må tro mig, jeg tænkte ofte på at skrive dig til i den tid; men altid opsatte jeg det, og altid kom der noget imellem.

Frøken Linde.

Kære Nora, det forstår jeg så godt.

Nora.

Nej, det var stygt af mig, Kristine. Å, du skakkers, hvor meget du vist har gået igennem. — Å

han efterlod dig jo ikke noget at leve af?

Fru Linde.

Nej.

Nora.

Og ingen börn?

Fru Linde.

Nej.

Nora.

Slet ingen ting altså?

Fru Linde.

Ikke engang en sorg eller et savn sig at bære på.

Nora

(ser vantro på hende.)

Ja men, Kristine, hvor kan det være muligt?

Fru Linde

(smiler trangt og stryger hende over håret.)

Å, det hender undertiden, Nora.

Nora.

Så ganske alene. Hvor det må være forfærdelig trangt for dig. Jeg har tre deilige börn. Ja nu kan du ikke få se dem, for de er ude med pigen. Men nu må du fortælle mig alt —

Fru Linde.

Nej, nej, nej, fortæl hellere du.

Nora.

Nej, du skal begynde. Idag vil jeg ikke være egenkærlig. Idag vil jeg tænke bare på dine sager. Men et må jeg dog sige dig. Ved du den store

lykkelig, som er hendt os i disse dage?

Frü Linde.

Nej. Hvad er det?

Nora.

Tænk, min mand er blevet direktör i Aktiebanken!

Frü Linde.

Din mand? Å hvilket held —!

Nora.

Ja, ümådeligt! At være advokat, det er jo så ücikkert at leve af, især når man ikke vil befatte sig med andre forretninger, end de, som er fine og smükke. Og det har naturligvis Torvald aldrig villet; og det holder jeg da ganske med ham i. Å, du kan tro, vi glæder os! Han skal tiltræde i banken allerede til nytår, og da får han en stor gage og mange procenter. Herefter kan vi leve ganske anderledes end för, — ganske som vi vil. Å, Kristine, hvors jeg föler mig let og lykkelig! Ja, for det er dog deligt at have digtig mange penge og ikke behöve at göre sig bekümmringer. Ikke sandt?

Frü Linde.

17/2. Jo, ialfald mätte det være deligt at have det nödvendige.

Nora.

Nej, ikke blot det nödvendige, men digtig, digtig mange penge!

Frü Linde

(smiler.)

Nora, Nora, er du endnu ikke bleven fornuftig? I skoledagene var du en stor ödelænd.

Nora

(ler stille.)

Ja, det siger Torvald endnu. (truer med fingeren.) Men "Nora, Nora" er ikke så gal, som I tænker. – Ok, vi har sandelig ikke haft det så, at jeg har kunnet ödele. Vi har måttet arbejde begge to.

Frü Linde.

Du også?

Nora.

Ja, med småting, med håndarbejde, med hækling og med broderi og sådant noget; (kastende) og med andre ting også. Du ved vel, at Torvald gik ud af departementet da vi blev gift? Der var ingen indsigt til befordring i hans kontor, og så måtte han jo tjene flere penge end før. Men i det første år overanstrengte han sig så aldeles forfærdeligt. Han måtte jo söge alskens bifortjenneste, kan du vel tænke dig, og arbejde både tidligt og sent. Men det tålte han ikke, og så blev han så ödelig syg. Så erklærte lægerne det for nödvendigt at han kom ned til syden.

Frü Linde.

Ja, I opholdt jer jo et helt år i Italien?

Nora.

Ja visst. Det var ikke let at komme afsted, kan du tro. Vor var netop født dengang. Men afsted måtte vi naturligvis. Ok, det var en vidunderlig dejlig rejse.

Og den fattige Torvalds liv. Men den kostede svært mange penge, Kristine.

Frøken Linde.

Det kan jeg nok tænke mig.

Nora.

Tolv hundrede specier kostede den. Fire tusend otte hundrede kroner. Det er mange penge du.

Frøken Linde.

Ja, men i sådan tilfælde er det ialfald en stor lykke at man har dem.

Nora.

Ja jeg skal sige dig, vi fik dem nu af pappa.

Frøken Linde.

Nå sådan. Det var netop på den tid din fader døde, tror jeg.

Nora.

Ja, Kristine, det var netop da. Og tænk dig, jeg kunde ikke rejse til ham og pleje ham. Jeg gik jo her og ventede daglig at lille ~~Torvald~~ skulde komme til verden. Og så havde jeg jo min stakkers døds-syge Torvald at passe. Min kære snille pappa! Jeg fik aldrig se ham mere, Kristine. Å; det er det tungeste, jeg har oplevet siden jeg blev gift.

Frøken Linde.

Jeg ved, du holdt meget af ham. Men så rejste I altså til Italien?

Nora.

Ja; da havde vi jo pengene; og lægerne skyndte

på os. Så rejser vi en måneds tid efter.

Frø Linde.

Og din mand kom aldeles helbredet tilbage?

Nora.

Frisk som en fiske!

Frø Linde.

Men – doktoren?

Nora.

Hvorledes?

Frø Linde.

Jeg synes, piger sagde det var doktoren, den herre, som kom på samme tid som jeg.

Nora.

Ja, det var doktor Rank; men han kommer ikke i sygebesøg; det er vor nærmeste ven, og han ser her indom mindst engang om dagen. Nej, Torvald har aldrig haft en sygtime siden. Og børnene er friske og sunde, og jeg også. (springer op og klapper i hænderne) Å Gud, å Gud, Kristine, det er dog vidunderlig dejligt at leve og være lykkelig! – – Å, men det er dog afskeligt af mig –; jeg taler jo bare om mine egne sager. (sætter sig på en skammel og tæt ved hende og lægger armene på hendes knæ.) Å, du må ikke være vred på mig! – Sig mig, er det virkelig sandt, at du ikke holdt af din mand? Hvorfor tog du ham da?

Frø Linde.

Min ~~syvtiårige~~ moder levede endnu; og hun var

sengeliggende og hjelpelös. Og så havde jeg mine to ögnge brödre at sörge for. Jeg signes ikke det ~~vikke~~ var forsvarligt at vise hans billed tilbage.

Nora.

Nej, nej, det kan du have ret i. Han var altså rig dengang?

Frü Linde.

Han var ganske velstående, tror jeg. Men det var usikre forretninger, Nora. Da han döde, gik det hele overskiv og der blev ingenting tilovers.

Nora.

Og så —?

Frü Linde.

Ja, så måtte jeg slå mig igennem med en liden handel og en liden skole og hvad jeg ellers kunde finde på. De sidste tre år har været som en eneste lang hvilelös arbejdsdag for mig. Nü er den tilende, Nora. Min stakkers moder behöver mig ikke mere, for hun er gaat bort. Og gutterne heller ikke; de er nu kommet i stillingen og kan sörge for sig selv.

Nora.

Hvor du må föle dig let —

Frü Linde.

Nej, du; bare så usigelig tom. Ingen at leve for mere. (står uroligt op.) Derfor holdt jeg det ikke longere ud derborte i den lille afkrog. Her må det dog være lettere at finde noget, som kan

lægge beslag på en og optage ens tanker. Kunde jeg bare være så lykkelig at få en fast post, noget kontorarbejde —

Nora.

Å men, Kristine, det er så forfærdelig anstrængende; og du ser allerede så anstrængt ud i forvejen. Det vilde være meget bedre for dig, om du kunde komme til at bade.

Fru Linde

(går henimod vinduet.)

Jeg har ingen pappa, som kan forære mig rejsepenge, Nora.

Nora

(rejser sig.)

Å, var ikke vred på mig!

Fru Linde

(hen til hende.)

Kære Nora, var ikke du vred på mig. Det er det værste ved en stilling som min at den afsætter så megen bitterhed i sindet. Man har ingen at arbejde for; og dog nødes man til at være om sig på alle kanter. Leve skal man jo; og så blir man egenkærlig. Da du fortalte mig om den lykkelige forandring i eders stilling — vil du tro det? — jeg glædede mig ikke så meget på dine vegne, som på mine.

Nora.

Hvorledes det? Å, jeg forstår dig. Du mener, Torvald kunde kanske gøre noget for dig.

Frøken Linde.

Ja, det tænkte jeg mig.

Nora.

Det skal han også, Kristine. Overlad det bare til mig; jeg skal indlade det så fint, så fint, – finde på noget elskværdigt, som han synes rigtig godt om. Å, jeg vil så inderlig gerne være dig til tjeneste.

Frøken Linde.

Hvor det er smukt af dig, Nora, at du er så iv-rig for min sag, – dobbelt smukt af dig, som selv kender så lidet til livets byrder og besvær.

Nora.

Jeg –? Jeg kender så lidet til –?

Frøken Linde

(smilende.)

Nå, Herregud, den smule håndarbejde og sådant noget –. Du er et barn, Nora.

Nora.

(kaster på nakken og går henover gulvet.)

Det skulde du ikke sige så overlegent.

Frøken Linde.

Så?

Nora.

Du er ligesom de andre. I tror allesammen at jeg ikke duer til noget rigtig alvorligt –

Frøken Linde.

Nå, nå –

Nora.

— at jeg ikke har prøvet noget i denne vanskelige verden.

Frøken Linde.

Kære Nora, du har jo nys fortalt mig alle dine gerningsdigheder.

Nora.

Tut, — de småtterier! (*sagte.*) Jeg har ikke fortalt dig det store.

Frøken Linde.

Hvilket store? Hvad mener du?

Nora.

Du overser mig så ganske, Kristine; men det skulde du ikke göre. Du er stolt over at du har arbejdet så længe og så længe for din moders.

Frøken Linde.

Jeg overser visselig ikke nogen. Men det er sandt: jeg er både stolt og glad når jeg tænker på at det blev mig forundt at göre min moders sidste levetid såvidt sorgfrie.

Nora.

Og du er også stolt når du tænker på, hvad du har gjort for dine brödre.

Frøken Linde.

Det synes jeg, jeg har ret til.

Nora.

Det synes jeg også. Men nu skal du höre noget, Kristinen. Jeg har også noget at være stolt og

glad over.

Frø Linde.

Det tvivler jeg ikke på. Men hvorledes mener du det?

Nora.

Tal sagte. Tænk, om Torvald hörte det! Han må ikke for nogen pris i verden –; der må ingen få det at vide, Kristine; ingen uden du.

Frø Linde.

Men hvad er det dog?

Nora.

Kom herhen. (drager hende ned på sofaen ved siden af sig.) Ja du, – jeg har også noget at være stolt og glad over. Det er mig, som har reddet Torvalds liv.

Frø Linde.

Reddet –? Hvorledes reddet?

Nora.

Jeg fortalte dig jo om rejsen til Italien. Torvald kunde ikke have overskået det, hvis han ikke var kommen derned –

Frø Linde.

Nå ja; din fader gav jer så de forniødne penge –

Nora.

(smiler.)

Ja, det tror både Torvald og alle andre; men –

Frø Linde.

Men –?

Nora.

Pappa gav os ikke en skilling. Det var mig, som skaffed pengene tilveje.

Frø Linde.

Du? Hele den store sum?

Nora.

Tolv hundrede specier. Fire tusend otte hundrede kroner. Hvad siger du til det?

Frø Linde.

Ja men, Nora, hvorledes var det muligt? Havde du da vundet i lotteriet?

Nora.

(med ringeagt.)

I lotteriet? (blæser.) Hvad kunst havde det da været?

Frø Linde.

Men hvor fik du dem da fra?

Nora

(nynner og smiler hemmelighedsfuldt.)

Hm; tra la la la!

Frø Linde.

Fik låne denne kunde du jo ikke.

Nora.

Så? Hvorfor ikke det?

Frø Linde.

Nej, en kone kan jo ikke låne uden sin mands samtykke.

Nora

(kaster på nakken.)

Å, når det er en kone, som har en smule forrets-ningsdygtighed, — en kone, som forstår at bare sig lidt klogt ad, så —

Frü Linde.

Men, Nora, jeg begriber aldeles ikke —

Nora.

Det behöver du jo heller ikke. Det er jo slet ikke sagt, at jeg har lånt pengene. Jeg kan jo have fået dem på andre måder. (Kasser sig tilbage i sofaen.) Jeg kan jo have fået dem af en eller anden beundrer. Når man ser såvidt tiltrek-kende ud som jeg —

Frü Linde.

Du er en galning.

Nora.

Nu er du vist ümådelig nysgerrig, Kristine.

Frü Linde.

Ja hör nu her, kære Nora, — har du ikke der handlet übesindigt?

Nora

(sidder atter opreist.)

Er det übesindigt at redde sin mands liv?

Frü Linde.

Jeg synes det er übesindigt, at du üden hans vidende —

Nora.

Men han måtte jo netop ikke vide noget! Herre-gud, kan du ikke forstå det? Han ~~vist~~ måtte ikke engang vide, hvor farligt det stod til med ham. Det var til mig lægerne kom og sagde, at hans liv stod i fare; at intet andet kunde redde ham, end et ophold i syden. Tror du ikke, jeg first forsøgte at lirke mig frem? Jeg talte til ham om, hvor dejligt det vilde være for mig at få rejser til udlandet ligesom andre unge koner; jeg bäde gråd og jeg bad; jeg sagde at han var'god skulde huske på de omstændigheder, jeg var i, og at han måtte være snil~~ft~~ og föje mig; og så slog jeg på at han gerne kunde optage et lån. Men da blev han næsten vred, Kristine. Han sagde at jeg var letsindig, og at det var hans pligt som ægtemand ikke at föje mig i nyttekøer og tunner – som jeg tror han kaldte det. Ja ja, tænkte jeg, redder må du nu; og så var det jeg gjorde udvej –

Fru Linde.

Og fik din mand ikke vide af din fader, at pengene ikke kom fra ham?

Nora.

Nej, aldrig. Pappa döde netop i de samme dage. Jeg havde tænkt at indvie ham i sagen og bede ham, ikke röbe noget. Men da han lå så syg –. Desværre, det blev ikke nödvendigt.

Fru Linde.

Og har du aldrig siden betroet dig til din mand?

Nora.

Nej, for himlens skyld, hvor kan du tænke det? Han, som er så streng i det skjulte! Og desuden — Torvald med sin mandige selvfølelse, — hvor pinligt og ydmygende vilde det ikke være for ham at vide, at han skyldte mig noget. Det vilde ganske forrykte forholdet imellem os; vort skönne lykkelige hjem vilde ikke længer blive, hvad det nu er.

Fru Linde.

Vil du aldrig sige ham det?

Nora

(eftertænksom, halvt smilende.)

Jo — engang kanske; — om mange år, når jeg ikke længer er så smuk som nu. Du skal ikke le af det! Jeg mener naturligvis: når Torvald ikke længer synes så godt om mig som nu; når han ikke længer finder fornöjelse i at jeg danser for ham og fortæller mig og dekklamerer. Da kunde det være godt at have noget i baghånden — (afbrydende.) Vås, vås, vås! Dere tid kommer aldrig. — Nå, hvad siger du så til min store hemmelighed, Kristine? Tør ikke jeg også til noget? — Du kan forresten tro at den sag har voldt mig mange bekymringer. Det har sandelig ikke været let for mig at opfylde mine forpligtelser til rette tid. Jeg skal sige dig, der er i forretningsverdenen noget,

som kaldes kvartalsrenter, og noget, som kaldes afdrag; og de er altid så forfærdelig vanskelige at skaffe tilveje. Så har jeg måttet spare lidt hist og her, hvor jeg kunde, ser du. Af husholdningspengene kunde jeg jo ikke lægge noget videre til side, for Torvald måtte jo leve godt. Børnene kunde jeg jo ikke lade gå dårligt klædt; hvad jeg fik til dem syntes jeg, jeg måtte bruge altsammen. De söde velsignede små!

Frøken Linde

Så gik det vel altså ud over dine egne fornödenheder, skatkers Nora?

Nora.

Ja naturligvis. Jeg var jo også den, som var nærmest til det. Hvergang Torvald gav mig penge til nye kjoler og sådant noget, brugte jeg aldrig mere end det halve; köbte altid de simpleste og billigste sorter. En Guds lykke var det, at alting klæder mig så godt, så Torvald ikke mærkede det. Men det faldt mig mangengang tungt, Kristine; for det er dog dejligt at gå fint klædt. Ikke sandt?

Frøken Linde.

Ja jo såmænd.

Nora.

Nå, så har jeg jo også havt andre indtægtskilder. Hjemme vinteren var jeg så heldig at få en hel del arkskrift. Så lukkede jeg mig inde og sad og skrev hver aften til langt ind på natten. Ak, jeg var mangen

gang så trat, så trat. Men det var dog ühyre morsomt alligevel, således at sidde og arbejde og forbjerne penge. Det var næsten, som om jeg var en mand.

Frü Linde.

Men hvormeget har du nu på den vis kunnet afbetale?

Nora.

Ja, det kan jeg ikke sige så nöje. Sådanne forretninger, ser du, er det meget vanskeligt at holde rede på. Jeg ved kun at jeg har betalt alt, hvad jeg har kunnet skrabe sammen. Mangengang har jeg ikke vidst min arme råd. (smiler.) Da sad jeg her og forestillede mig, at en gammel rig herre var blevet forelsket i mig —

Frü Linde.

Hvad! Hvilken herre?

Nora.

Å snart! — at han nü var död, og da man åbnede hans testamente, så stod der med store bogstaver "Alle mine penge skal den elskværdige frü Nora Helmer have indbetalt straks kontant".

Frü Linde.

Men kære Nora, — hvad var det for en herre?

Nora.

Herregud, kan du ikke forstå det? Den gamle herre var jo slet ikke til; det var bare noget, jeg sad her og hankte op igen og op igen naar jeg

ikke vidste nogen udvej til at skaffe penge. Men det kan også være det samme; det gamle kedelige menneske kan bli for mig hvor han er; jeg bryder mig hverken om ham eller hans testamente, for nu er jeg sorgløs. (springer op.) Å Gud, det er dog dejligt at tænke på, Kristine! Sorgløs! At kunne være sorgløs, ganske sorgløs; at kunne lege og tumle sig med børnene; at kunne have det smukt og nydeligt i huset, alting således, som Torvald sætter pris på det! Og tænk, så kommer snart våren med stor blå luft. Så kan vi måske få rejse lidt. Jeg kan måske få se havet igen. Å ja, ja, det er rigtignok vidunderligt at leve og være lykkelig!

(Klokken høres i forstuen.)

Fru Linde

(rejser sig.)

Det ringer; det er måske bedst jeg går.

Nora.

Nej, bliv du; her kommer vist ingen; det er vel bil Torvald —

Stuepigen

(i forstuedøren.)

Om forladelse, frue, — her er en herre, som vil tale med advokaten —

Nora.

Med bankdirektøren, mener du.

Stuepigen.

Ja, med bankdirektören; men jeg vidste ikke — siden doktoren er derinde —

Nora.

Hvem er den herre?

Sagfører Krogstad

(i forstuedören.)

Det er mig, frøken.

Frø Linde

(skuder, farer sammen og vender sig mod vindet.)

Nora

(et skridt imod ham, spændt, med halv stemme)

De? Hvad er det? Hvad vil De tale med min mand om?

Krogstad.

Banksager — på en måde. Jeg har en liden post i Aktiebanken, og Deres mand skal jo nu blive vor chef, hører jeg —

Nora.

Det er altså —

Krogstad.

Bare tørre forretninger, frøken; slet ikke noget andet.

Nora.

Ja, vil De da være så god at gå ind kontordören.

(hilser ligegyldigt idet hun lukker dören til forstuen, derpå går hun hen og ser til ovnen.)

Frøken Linde.

Nora, – hvem var den mand?

Nora.

Det var en sagfører Krogstad.

Frøken Linde.

Det var altså virkelig ham.

Nora.

Kender du det menneske?

Frøken Linde.

Jeg har kendt ham – for en del år siden. Han var en tid sagførerfuldmægtig herinde på vor kant.

Nora.

Ja, det var ham jo.

Frøken Linde.

Hvor han var forandret.

Nora.

Han har nok været meget ulykkelig gift.

Frøken Linde.

Nu er ham jo enkemand?

Nora.

Med mange børn. Se så; nu brænder det.

(Hun lukker ovnsdøren og flytter gyngestolen lidt tilside.)

Frøken Linde.

Han driver jo mange slags forretninger, siges der?

Nora.

Så? Ja det kan gerne være; jeg ved slet ikke –. Men lad os ikke tænke på forretninger; det er

så kedeligt.

(Doktor Rank kommer fra Helmers værelse.)

Doktor Rank

(endnu i døren.)

Nej nej, nu; jeg vil ikke forstyrre; jeg vil heller gå lidt ind til din hustru. (lukker døren og bemærker fru Linde.) Om forladelse; jeg forstyrrer nok her også.

Nora.

Nej, på ingen måde. (forestiller.) Doktor Rank. Fru Linde.

Rank.

Nå så. Et navn, som ofte høres her i huset. Jeg tror, jeg gik fruen forbi på trappen da jeg kom.

Fru Linde.

Ja; jeg stiger meget langsomt; jeg kan ikke godt tåle det.

Rank.

Aha; en liden svunden tilstand indvendig?

Fru Linde.

Egentlig mere overanstrengt.

Rank.

Ikke andet? Så er De vel kommen til byen for at hvile Dem ud i alle gastebudene?

Fru Linde.

Jeg er kommen hid for at søge arbejde.

Rank.

Skal det være noget prøvet middel imod overanstræn-

gelse?

Frue Linde.

Man må leve, herr doktor.

Rank.

Ja, det er jo en almindelig mening, at det skal være så nødvendigt.

Nora.

Å ved De hvad, doktor Rank, – De vil sämen også gerne have.

Rank.

Ja sämen vil jeg så. Så elendig ved jeg end er, vil jeg dog gerne blive ved at pines i det længste. Alle mine patienter har det på samme vis. Og således er det med de moralske angrebne også. Der er nu nehop i dette öjeblik et sligt moralsk hospitalslem inde hos Helmer –

Frue Linde

(dæmpet.)

Ah!

Nora.

Hvem mener De?

Rank.

Å, det er en sagförer. Krogstad, et menneske, som De vist ikke kender noget til. Han er bederved i karakter-rödderne, frue. Men selv han begyndte at snakke om, som noget höjvigtigt, at han måtte leve.

Nora.

Så? Hvad var det da han vilde tale med Torvald om?

Ranke.

Jeg ved sandelig ikke; jeg hörte blot, det var noget om Aktiebanken.

Nora.

Jeg vidste ikke at Krog — at dennne sagförers Krogstad havde noget med Aktiebanken at göre.

Ranke.

Jo, han har fået et slags ansættelse dernede. (til fru Linde.) Jeg ved ikke om man også borte på Deres kanter har et slags mennesker, som vimser liesblæsende omkring for at opsnuse moralsk råddenskab og så få vedkommende indlagt til observation i en eller anden fordelagtig stilling. De sunde må pænt finde sig i at stå udenfor.

Fru Linde.

Det er dog vel også de syge, som mest trænger til at lukkes ind.

Ranke.

(trækker på skuldrene.)

Ja, der har vi det. Det er den betragtning, som gör samfundet til et sygehus.

Nora,

(i sine egne tanker, bryder ud i en halvhöj latter og klapper i hænderne.)

Rank.

Hvorfor ler De af det? Ved De egentlig, hvad sam-funddet er?

Nora.

Hvad bryder jeg mig om det kedelige samfund? Jeg lo af noget ganske andet, – noget ubetydeligt morsomt. – Sig mig, doktor Rank, – alle de, som er ansatte i Aktiebanken bliver altså nu afhængige af Torvald?

Rank.

Er det det, De finder så ubetydeligt morsomt?

Nora

(smiler og nynner.)

Lad mig om det! Lad mig om det! (spadserer om-kring på gulvet.) Ja det er rigtignok umådeligt fornøje-ligt at tænke på at vi – at Torvald har fået så meget indflydelse på mange mennesker. (tager posen op af lommen.) Doktor Rank, skal det være en liden makron.

Rank.

Se, sa; makroner. Jeg troede det var forbudne varer her.

Nora.

Ja, men disse er nogen, som Kristine gav mig.

Fru Linde.

Hvad? Jeg –?

Nora.

Nå, nå, nå; bliv ikke forskrækket. Du kunde jo ikke vide, at Torvald havde forbudt det. Jeg skal sige

dig, han er bange jeg skal få skjegge hænder af dem. Men pjat, – for engangs skyld –! Ikke sandt, doktor Rank? Vær så god! (*puster han en makron i munden.*) Og du også, Kristina. Og jeg skal også have en, bare en liden en – eller højst to. (*spadserer igen.*) Ja nu er jeg rigtignok ünådelig lykkelig. Nu er der bare en eneste ting i verden, som jeg skulde have en sådan ünadelig lyst til.

Rank.

Nå? Og hvad er det?

Nora.

Der er noget, som jeg havde en så ünådelig lyst til at sige (så) Torvald ~~~~~~~~~~~~ hörte på det.

Rank.

Og hvorfor kan De så ikke sige det?

Nora.

Nej, det tör jeg ikke, for det er så stygt.

Frü Linde.

Stygt?

Rank.

Ja, da er det ikke rådeligt. Men til os kan De jo nok –. Hvad er det, De har sådan lyst til at sige så Helmer hörer på det?

Nora.

Jeg har en sådan ünådelig lyst til at sige: död og pine.

Rank.

Er De gal!

Frøken Linde.

Men bevares, Nora —!

Rank.

Sig det. Der er han.

Nora

(gemmer makronposen.)

Hys, hys, hys!

(Helmer, med overfrakke på armen og hat i hånden, den, kommer fra sit værelse.)

Nora

(imod ham.)

Nå, kære Torvald, blev du af med ham?

Helmer.

Ja, nu gik han.

Nora.

Nå jeg forestille dig —; det er Kristiine, som er kommen til byen.

Helmer.

Kristiine —? Om forladelse, men jeg ved ikke —

Nora.

Fru Linde, kære Torvald; frøken Kristiine Linde.

Helmer.

Ah så. Formodentlig en barndomsveninde af ~~[illegible]~~ min hustru?

Fru Linde.

Ja vi har kendt hinanden i tidligere dage.

Nora.

Og tænke, nu har hun gjort den lange reise herind

for at få tale med dig.

Helmer.

Hvad skal det sige?

Frøken Linde.

Ja ikke egentlig —

Nora.

Kristine er nemlig så umådelig flink i kontor-arbejde, og så har hun en sådan ihuge lyst til at komme under en dygtig mands ledelse og lære mere, end det hun alt kan —

Helmer.

Meget fornuftigt, frøken.

Nora.

Og da hun så hörte at du var blevet bankdirektør — der kom telegram om det — så rejste hun så fort hun kunde herind og —. Ikke sandt, Torvald, du kan nok for min skyld göre lidt for Kristine? Hvad?

Helmer.

42

Jo det var slet ikke umuligt. Frøken er formodentlig enke?

Frøken Linde.

Ja.

Helmer.

Og har øvelse i kontorforretninger?

Frøken Linde.

Ja så temmelig.

Helmer.

Nå, da er det höjst rimeligt at jeg kan skaffe Dem en ansættelse —

Nora

(klapper i hænderne.)

Ser du; ser du!

Helmer.

De er kommen i et heldigt öjeblik, frue —

Frø Linde.

Å, hvorledes skal jeg takke Dem —?

Helmer.

Behöves slet ikke. (trækker yderpaletten på.) Men idag må De have mig undskyldt —

Ranke.

Vent; jeg går med dig.

(henter sin pelts i entreen og varmer den ved ovnen.)

Nora.

Blir ikke lange ude, kære Torvald.

Helmer.

Ikke i ~~[illegible]~~. En times tid; ikke mere.

Nora.

Går du også, Kristine?

Frø Linde

(tager yderböjet på.)

Ja, nu må jeg ud og se mig om efter et værelse.

Helmer.

Så går vi kanske nedover gaden sammen.

Nora

(hjelpers hende.)

Hvor kedeligt, at vi skal bo så indskrænket; men det er os umuligt at —

Fru Linde.

Å, hvad tænker du på! Farvel, kære Nora, og tak for alt.

Nora.

Farvel sålænge. Ja, aften kommer du naturligvis igen. Og De også, doktor Ranke. Hvad? Om De blir så bra? Å jo sånnen gör De så; puk Dem bare godt ind.

(Man går under almindelig samtale ud i entréen. Der höres börnestemmer idenfor på trappen.)

Nora.

Der er de! Der er de!

(Hun löber hen og lukker op. Barnepigen Anne-Marie kommer med börnene.)

Nora.

Kom ind, kom ind! (böjer sig ned og kysser dem.) Å I söde, velsignede —! Ser du dem, Kristine? Er de ikke dejlige!

Ranke.

Ikke passiar her i luftdraget!

Helmer.

Kom, fru Linde; nu blir her ikke udholdeligt for andre end mödre.

(Doktor Ranke, Helmers og fru Linde går ned.

over trapperne. Barnepigen går ind i stuen med börnene, Nora ligeledes, idet hun lukker dören til forstuen.)

Nora.

Hvor friske og kokke I ser ud. Nej, for röde kinder I har fået! Som æbler og roser. (börnene taler i munden på hende under det följende.) Har I moret jer så godt? Det var jo prægtigt. Ja så; du har trukket både Emmy og Bob på kælken? Nej tænk, på en gang! Ja, du er en flink gut, Ivar. Å, lad mig holde hænder lidt, Anne-Marie. Min söde lille dukkebarn! (tager den mindste fra barnepigen og danser med hende.) Ja, ja, mamma skal danse med Bob også. Hvad? Har I kastet snebold? Å, den skulde jeg have været med! Nej, ikke det; jeg vil selv klæde dem af, Anne-Marie. Å jo, lad mig få lov; det er så morsomt. Gå ind så længe; du ser så forfrossen ud. Der står varm kaffe til dig på ovnen.

(Barnepigen går ind i værelset til venstre. Nora tager börnenes ydertöj af og kaster det omkring i det hun har dem foretille i munden på hver andre.)

Nora.

Ja så? Så der var en stor hund, som löb efter jer? Men den bed ikke? Nej, hundene bider ikke små dejlige dukkebörn. Ikke se i pakkerne, Ivar! Hvad det er? Ja, det skulde I bare vide. Å nej,

nej; det er noget falt noget. Så? Skal vi lege? Hvad skal vi lege? Gemmespil. Ja, lad os lege gemmespil. Bob skal gemme sig først. Skal jeg? Ja, lad mig gemme mig først.

(Hun og börnene leger under latter og jubel i stuen og i det tilstödende værelse til höjre. Tilsidst gemmer Nora sig under bordet, börnene kommer stormende ind, söger, men kan ikke finde hende, höre hendes dæmpede latter, styrter hen til bordet, löfter tæppet op, ser hende. Stormende jubel. Hun kryber frem som for at skræmme dem. Ny jubel. Det har imidlertid banket på indgangsdören; ingen har lagt mærke til det. Nu åbnes dören halvt og sagföreren Krogstad kommer tilsyne; han venter lidt, legen fortsættes.)

Krogstad.

Om forladelse, frü Helmer —

Nora

(med et dæmpet skrig, vender sig og springer halvt imöde.)

Ah! Hvad vil De?

Krogstad.

Undskyld; yderdören stod påklem; der må nogen have glemt at lukke den —

Nora

(rejser sig.)

Min mand er ikke hjemme, herr Krogstad.

Krogstad.

Jeg ved det.

Nora.

Ja – hvad vil De så her?

Krogstad.

Tale et ord med Dem.

Nora.

Med – ? (til börnene, saagte.) Gå ind til Anne-Maria. Hvad? Nej, den fremmede mand vil ikke gö-re mamma noget ondt. Når han er gået, skal vi lege igen.

(hun förer börnene ind i værelset til venstre og lukker dören efter dem.)

Nora

(irolig, spændt.)

De vil tale med mig?

Krogstad.

Ja, jeg vil det.

Nora.

I dag – ? Men vi har jo endnu ikke den förste i måneden –

Krogstad.

Nej, vi har julaften. Det vil komme an på Dem selv, hvad juleglæde De får.

Nora.

Hvad er det, De vil? Jeg kan aldeles ikke i dag –

Krogstad.

Det skal vi indtil videre ikke snakke om. Det

er noget andet. De har dog vel tid et öjeblik?

Nora.

Å ja; ja visst, det har jeg nok, endskönt —

Krogstad.

Godt. Jeg sad inde på Olsens restauration og så Deres mand gå nedover gaden —

Nora.

Ja vel.

Krogstad.

— med en dame.

Nora.

Og hvad så?

Krogstad.

Måtte jeg være så fri at spörge: var ikke den dame en fru Linde?

Nora.

Jo.

Krogstad.

Netop kommen til byen?

Nora.

Ja, idag.

Krogstad.

Hun er jo en god veninde af Dem?

Nora.

Jo, det er hun. Men jeg indser ikke —

Krogstad.

Jeg har også kendt hende engang.

Nora.

Det ved jeg.

Krogstad.

Så? De har rede på den sag. Det tænkte jeg nok. Ja, må jeg så spørge Dem kort og godt: skal frøken Linde have nogen ansættelse i Aktiebanken?

Nora.

Hvor kan De tillade ~~Dig~~ ~~tilladte~~ Dem at indspørge mig, herr Krogstad, De, en af min mands underordnede? Men siden De spørger, så skal De få vide det: Ja, frøken Linde skal have en ansættelse. Og det er mig, som har talt hendes sag, herr Krogstad. Nu ved De det.

Krogstad.

Jeg havde altså haft rigtig sammen.

Nora.

(går op og ned ad gulvet.)

Å, man har dog vel altid en liden smule indflydelse, tænker jeg tro. Tænk om man er en kvinde, er det ikke derfor sagt at —. Når man står i et underordnet forhold, herr Krogstad, så burde man virkelig vogte sig for at støde nogen, som — hun —

Krogstad.

— som har indflydelse?

Nora.

Ja netop.

Krogstad

(skifter tone.)

Frue Helmer, vil De være af den godhed at anvende Deres indflydelse til fordel for mig.

Nora.

Hvad nu? Hvad mener De?

Krogstad.

Vil De være så god at sörge for, at jeg beholder min underordnede stilling i banken.

Nora.

Hvad skal det sige? Hvem tænker på at tage Deres stilling fra Dem?

Krogstad.

Å, De behöver ikke at spille den ürvidende ligover for mig. Jeg skönner godt, at det ikke kan være Deres veninde behageligt at udsætte sig for at stöde sammen med mig; og jeg skönner nu også, hvem jeg kan takke for at jeg skal jages væk.

Nora.

Men jeg forsikrer Dem—

Krogstad.

Ja, ja, ja, kort og godt: det er endnu tid og jeg råder Dem, at De anvender Deres indflydelse for at forhindre det.

Nora.

Men, herr Krogstad, jeg har aldeles ingen indflydelse.

Krogstad.

Ikke det? Jeg synes, De nylig selv sagde —

Nora.

Det var naturligvis ikke således at forstå. Jeg! Hvor kan De tro, at jeg har nogen sådan indflydelse på min mand?

Krogstad.

Å, jeg kender Deres mand fra studentardagene. Jeg tænker ikke heller bankdirektøren er fastere, end andre ægtemænd.

Nora.

Taler De ringeagtende om min mand, så viser jeg Dem døren.

Krogstad.

Fruen er modig.

Nora.

Jeg er ikke bange for Dem længer. Når nytår er over, skal jeg snart være ude af det hele.

Krogstad

(mere beherskat.)

Hör mig nu, frue. Hvis det blir nödvendigt, så kommer jeg til at kæmpe ligesom på liv og død, for at beholde min lille post i banken.

Nora.

Ja, det lader virkelig til.

Krogstad.

Det er ikke bare for indtægtens skyld; den er det mig endogså mindst om at göre. Men der er noget

andet —. Nå ja, ud med det! Det er dette her, ser De. De ved naturligvis ligesågodt som alle andre at jeg engang for en del år siden har gjort mig skyldig i en ubesindighed.

Nora.

Jeg tror, jeg har hört om noget sådant.

Krogstad.

Sagen kom ikke for retten; men alle veje blev ligesom stængte for mig med det samme. Så slog jeg ind på de forretninger, som De jo ved. Noget måtte jeg jo gribe til; og jeg tör sige, jeg har ikke været blandt de værste. Men nu må jeg ud af alt dette. Mine sönner vokser til; for deres skyld må jeg se at skaffe mig tilbage så megen borgerlig agtelse, som muligt. Denne post i banken var ligesom det förste trappetrin for mig. Og nu vil De, deres mand sparke mig ned fra trappen, så jeg kommer til at stå nede i sölen igen.

Nora.

Men for Guds skyld, herr Krogstad, det står aldeles ikke i min magt at hjælpe Dem.

Krogstad.

Det er fordi De ikke har vilje til det; men jeg har midler til at tvinge Dem.

Nora.

De vil dog vel ikke fortælle min mand at jeg ~~[illegible]~~ skylder Dem penge?

Krogstad.

Hm; hvis jeg nu fortalte ham det?

Nora.

Det vilde være skammelig handlet af Dem. (med gråden i halsen) Denne hemmelighed, som er min glæde og min stolthed, den skulde han få vide på en så stygg og plump måde, – få vide den af Dem. De vil udsætte mig for de frygteligste ubehagelighedder –

Krogstad.

Bare ubehagelighedder?

Nora

(hæftigt.)

Men gör De det kun; det blir varst for Dem selv; for da får min mand rigtig se, hvilket slet menneske De er, og da får De nu aldeles ikke beholde posten.

Krogstad.

Jeg spurgte, om det bare var huslige ubehagelighedder, De var bange for?

Nora.

Får min mand det at vide, så vil han naturligvis straks betale, hvad der står til rest; og så har vi ikke mere med Dem at skaffe.

Krogstad

(et skridt nærmere.)

Hör, fru Helmer; – enten har De ikke nogen stærk hukommelse, eller også har De ikke videre skön på forretninger. Jeg får nok sætte Dem lidt grun-

digere ind i sagen.

Nora.

Hvorledes det?

Krogstad.

Da Deres mand var sig, kom De til mig for at få låne tolv hundrede specier.

Nora.

Jeg vidste ingen anden.

Krogstad.

Jeg loved da at skaffe Dem beløbet —

Nora.

De skaffed det jo også.

Krogstad.

Jeg loved at skaffe Dem beløbet på visse betingelser. De var dengang så optagen af Deres mands sigdom, og så ivrig for at få rejsepenge, at jeg tror, ~~at~~ De ikke havde videre tanke for alle tilsmudsandighederne. Det er derfor ikke afvejen at minde Dem om dette. Nå; jeg loved at skaffe Dem pengene mod et gældsbevis, som jeg affattede.

Nora.

Ja, og som jeg underskrev.

Krogstad.

Godt. Men nedenunder tilføjed jeg nogle linjer, hvori Deres fader indestod for gælden. Disse linjer skulde Deres fader underskrive.

Nora

Skulde —? Han underskrev jo.

Krogstad.

Jeg havde sat datum in blanco; det vil sige, Deres fader skulde selv anföre, på hvilken dag han underskrev papiret. Husker fruen det?

Nora.

Ja jeg tror nok —

Krogstad.

Jeg overgav Dem derpå gældsbeviset, for at De skulde sende det i posten til Deres fader. Var det ikke så?

Nora.

Jo.

Krogstad.

Og det gjorde De naturligvis også strakes; for allerede en fem—sex dage efter bragte De mig beviset med Deres faders underskrift. Så fik De da beløbet udbetalt.

Nora.

Nu ja; har jeg ikke afbetalt ordentligt?

Krogstad.

Jo hemmelig, jo. Men — for at komme tilbage til det, vi talte om, — det var nok en ling tid for Dem dengang, frue?

Nora.

Ja det var det.

Krogstad.

Deres fader lå nok meget syg, tror jeg.

Nora.

Han lå på sit yderste.

Krogstad.

Döde nok kort efter?

Nora.

Ja.

Krogstad.

Sig mig, fru Helmer, skulde De tilfeldigvis huske Deres faders dödsdag? Hvad dag i måneden, mener jeg.

Nora.

Pappa döde den 29. September.

Krogstad.

Det er ganske rigtigt; det har jeg erkyndiget mig om. Og derfor er der en besynderlighed, (tager et papir frem) som jeg slet ikke kan forklare mig.

Nora.

Hvilken besynderlighed? Jeg ved ikke —

Krogstad.

Det er den besynderlighed, fru, at Deres fader har underskrevet dette goldsbevis tre dage efter sin död.

Nora.

Hvorledes? Jeg forstår ikke —

Krogstad.

Deres fader döde den 29. September. Men se her. Her har Deres fader dateret sin underskrift den 2. Oktober. Er ikke det besynderligt, fru?

Nora

(tier.)

Krogstad.

Kan De forklare mig det?

Nora

(hier fremdeles.)

Krogstad.

Påfaldende er det også at ordene 2. Oktober og årstallet ikke er skrevet med Deres faders håndskrift, men med en håndskrift, som jeg synes jeg skulde kende. Nå, det lar sig jo forklare; Deres fader kan have glemt at datere sin underskrift, og så har en eller anden gjort det på måfå her, forinden man endnu vidste om dödsfaldet. Der er ikke noget ondt i det. Det er navnets underskrift, det kommer an på. Og den er jo ægte, frue Helmer? Det er jo virkelig Deres fader, som selv har skrevet sit navn her?

Nora

(efter en kort taushed, kaster hovedet tilbage og ser trodsigt på ham)

Nej, det er ikke. Det er mig, som har skrevet papparas navn.

Krogstad.

Hör, frue, – ved De vel, at dette er en farlig tilståelse?

Nora.

Hvorfor det? De skal snart få Deres penge.

Krogstad.

Må jeg gøre Dem et spörgsmål, – hvorfor sendte De ikke papiret til Deres fader?

Nora.

Det var umuligt. Pappa lå jo syg. Hvis jeg skulde have bedt om hans underskrift, så måtte jeg også sagt ham, hvad pengene skulde bruges til. Men jeg kunde jo ikke sige ham, så syg som han var, at min mands liv stod i fare. Det var jo umuligt.

Krogstad.

Så havde det været bedre for Dem, om De havde opgivet den udenlandsrejse.

Nora.

Nej, det var umuligt. Den rejse skulde jo redde min mands liv. Den kunde jeg ikke opgive.

Krogstad.

Men tænkte De da ikke på, at det var et bedrageri imod mig?

Nora.

Det kunde jeg aldeles ikke tage noget hensyn til. Jeg brød mig slet ikke om Dem. Jeg kunde ikke udstå Dem for alle de kolde vanskeligheder, De gjorde, skönt De vidste, hvor farligt det stod til med min mand.

Krogstad.

Fru Helmer, De har åbenbart ikke nogen klar forestilling om, hvad det egentlig er for noget, De har gjort Dem skyldig i. Men jeg kan forsikre Dem, at det var hverken noget mere eller noget værre, det, jeg engang begik, og som ödelagde hele min borgerlige stilling.

Nora.

De? Vil De bilde mig ind, at De skulde have foretaget Dem noget modigt for at redde Deres hustrus liv?

Krogstad.

Lovene spörger ikke om beveggrunde.

Nora.

Da må det vare nogen meget dårlige love.

Krogstad.

Dårlige eller ikke, – fremlegger jeg dette papir i retten, så blir De dömt efter lovene.

Nora.

Det tror jeg aldeles ikke. En datter skulde ikke have ret til at skåne sin gamle dödssyge fader for angstelser og bekymringer? Skulde ikke en hustru have ret til at redde sin mands liv? Jeg kender ikke lovene så nöje; men jeg er viss på, at der må stå ekstreds i dem, at sådant er tilladt. Og det ved ikke De besked om, De, som er sagförer? De må vare en dårlig jurist, herr Krogstad.

Krogstad.

Kan så vare. Men forretninger, – slige forretninger, som vi to har med hinanden, – dem tror De dog vel, jeg forstår mig på? Godt. Gör nu hvad De lyster. Men det siger jeg Dem: blir jeg udstödt for andengang, så skal De göre mig selskab.

(Han hilser og går ud gennem forstuen.)

Nora

(en stund eftertænksom, kaster med nakken.)

Å hvad! – At ville göre mig bange! Så enfoldig er jeg da ikke. (gives sig ifærd med at lægge börnenes töj sammen, holder snart op.) Men –? – – Nej, men det er jo umuligt! Jeg gjorde det jo af kærlighed.

Börnene

(i dören tilvenstre.)

Mamma, nu gik den fremmede mand ud igennem porten.

Nora.

Ja, ja, jeg ved det. Men tal ikke til nogen om den fremmede mand. Hörer I det? Ikke til pappa heller!

Börnene.

Nej, mamma; men vil du så lege igen?

Nora.

Nej, nej; ikke nu.

Börnene.

Å men, mamma, du loved det jo.

Nora.

Ja, men jeg kan ikke nu. Gå ind; jeg har så meget at göre. Gå ind; gå ind, kære söde börn.

(hun nöder dem varsomt ind i værelset og lukker dören efter dem.)

Nora.

(sætter sig på sofaen, tager et broderi og gör

noget sting, men går snart igen.) Nej! (kaster broderiet, rejser sig, går til forstuedören og råber ud) Helene! Lad mig få kaffe ind. (går til bordet til venstre og åbner bordskuffen, standser atter.) Nej, men det er jo aldeles umuligt!

Stuepigen

(med grankvist.)

Hvor skal jeg sætte det, frue?

Nora.

Der; midt på gulvet.

Stuepigen.

Skal jeg ellers hente noget.

Nora.

Nej, tak; jeg har, hvad jeg behöver.

(Pigen, der har sat kvist fra sig, går ud igen.)

Nora

(ifærd med at pynte juletræet.)

Her skal lys – og her skal blomster. – Det afskyelige menneske! Snak, snak, snak! Der er ingen ting ivejen. Juletræet skal blive dejligt. Jeg vil gøre alt, hvad du har lyst til, Torvald; – jeg skal synge for dig, danse for dig –

(Helmer, med en pakke papirer under armen, kommer udefra.)

Nora.

Ah, – kommer du alt igen?

Helmer.

Ja. Har der været nogen?

Nora.

Her? Nej.

Helmer.

Det var besynderligt. Jeg så Krogstad gå ud af porten.

Nora.

Så? Ja, det er sandt, Krogstad var her et öjeblik.

Helmer.

Nora, jeg kan se det på dig, han har været her og bedt dig lægge et godt ord ind for ham.

Nora.

Ja.

Helmer.

Og det skulde du göre ligesom af egen drift? Du skulde forties for mig, at han havde været her. Bad han ikke om det også?

Nora.

Jo, Torvald; men —

Helmer.

Nora, Nora, og det kunde du indlade dig på? Föra samtale med et sligt menneske, og give ham löfte på noget! Og så ovenikköbet sige mig en usandhed!

Nora.

En usandhed —?

Helmer.

Sagde du ikke, at her ingen havde været? (Trüer med fingeren.) Det må aldrig min lille sangfugl göre mere. En sangfugl må have rent nok at

kviddren med; aldrig falske toner. (tager hende om livet.) Er det ikke så det skal være? Jo, det vidste jeg nok. (slipper hende.) Og så ikke mere om det. (sætter sig foran ovnen.) Ah, hvor her er lunt og hyggeligt. (blader lidt i sine papirer.)

Nora

(beskæftiget med julestraat, efter et kort ophold.) Torvald!

Helmer.

Ja.

Nora.

Jeg glæder mig så umådeligt til kostumeballet hos Stenborgs iovermorgen.

Helmer.

Og jeg er umådelig nysgerrig efter at se, hvad du vil overraske mig med.

Nora.

Ak, det dumme indfald.

Helmer.

Nå?

Nora.

Jeg kan ikke finde på noget, som duer; alt sammen blir så tåbeligt, så intetsigende.

Helmer.

Er lille Nora kommen til den erkendelse?

Nora

(bag hans stol, med armene på stolryggen.) Har du meget travelt, Torvald?

Helmer.

Å —

Nora.

Hvad er det for papirer?

Helmer.

Bankesager.

Nora.

Allerede?

Helmer.

Jeg har ladet den afskedende bestyrelse give mig fuldmagt til at foretage de fornödne forandringer i personalet og i forretningsplanen. Det må jeg bringe juleängen til. Jeg vil have at alt i orden til nytår.

Nora.

Det var altså derfor at denne stakkers Krogstad —

Helmer.

Hm.

Nora

(fremdeles lænet til stolryggen, pirrer langsomt i hans nakkehår.)

Hvis du ikke havde haft så travlt, vilde jeg have bedt dig om en umådelig stor tjeneste, Torvald.

Helmer.

Lad mig höre. Hvad skulde det være?

Nora.

Der er jo ingen, der har en sådan (fin) smag, som du. Nu vilde jeg så gerne se godt ud på kostumebalet. Torvald, kunde ikke du tage dig af mig og bestemme,

hvad jeg skal være, og hvorledes min dragt skal være indrettet?

Helmer.

Aha, er den lille egensindige ude og söger en redningsmand?

Nora.

65/5. Ja Torvald, jeg kan ikke komme nogen vej uden din hjelp.

Helmer.

Godt, godt; jeg skal tænke på sagen; vi skal nok finde på råd.

Nora.

Å hvor det er smilt af dig. (går atter til juletræet; opholder.) Hvor smukt de röde blomster tar sig ud. — Men sig mig, er det virkelig så slemt, det, som denne Krogstad har gjort sig skyldig i?

Helmer.

Skrevet falske navne. Har du nogen forestilling om, hvad det vil sige?

Nora.

Kan han ikke have gjort det af nöd?

Helmer.

Jo, eller, som så mange, i ubesindighed. Jeg er ikke så ut hjertelös, at jeg ubetinget skulde fordömme en mand for en sådan enkeltstående handlings skyld.

Nora.

Nej, ikke sandt, Torvald!

Helmer.

Mangen en kan moralsk rejse sig igen, hvis han åbent bekender sin bröde og udstår sin straf.

Nora.

Straf —?

Helmer.

Men den vej gik nu ikke Krogstad; han hjalp sig igennem ved kneb og kunststykker; og det er dette, som moralsk har nedbrudt ham.

Nora.

Tror du at det skulde —?

Helmer.

Tænk dig blot, hvorledes et sådant skyldbevidst menneske må lyve og krybe og forstille sig til alle sider, må gå med maske på ligeover for sine allernærmeste, ja ligeovers for sin egen hustru og sine egne börn. Og dette med börnene, det er just det forfærdeligste, Nora.

Nora.

Hvorfor?

Helmer.

Fordi en sådan dunsttåge af lögn bringer smitte og sygdomsstof ind i et helt hjems liv. Hvert åndedrag, som börnene tager i et sådant hus, er fyldt med spirer til noget stygt.

Nora.

(nærmere bag ham.)

Er du viss på det?

Helmer.

Å kære, det har jeg tidtnok erfaret som advokat. Næsten alle tidligt forvorpne mennesker har havt lögnagtige mödre.

Nora.

Hvorfor just — mödre?

Helmer.

Det skriver sig hippigst fra mödrene; men fædre virkers naturligvis i samme retning; det ved enhver sagförer meget godt. Og dog har denne Krogstad gået derhjemme i hele år og forgiftet sine egne börn i lögn og forstillelse; det er derfor jeg kalder ham moralsk forkommen. (strækker handerne ud imod hende.) Derfor skal min söde lille Nora love mig ikke at tale hans sag. Din hånd på det. Nå, nå, hvad er det? Ræk mig hånden. Se så. Afgjort altså. Jeg forsikrer dig, det ville været mig umuligt at arbejde sammen med ham; jeg föler bogstaveligt et legemligt ildebefindende i sådan mennesker nærhed.

Nora.

(drager hånden til sig og går over på den anden side af juletræet.)

Hvor varmt her er. Og jeg har så meget at bestille.

Helmer

(rejser sig og samler sine papirer sammen.)

Ja, jeg får også tænke på at få lidt af dette igennem för bordet. Din dragt skal jeg (last) også tænke på.

Og noget til at hænge i guldpapir på juletræet har jeg kanske også i beredskab. (lægger hænden på hendes hoved.) Å du min velsignede lille sangfugl.

(han går ind i sit værelse og lukker døren efter sig.)

Nora

(sagte, efter en stilhed.)

Å hvad! Det er ikke så. Det er umuligt. Det må være umuligt.

Barnepigen

(i døren tilvenstre.)

De små beder så vakkert om de må komme ind til mamma.

Nora.

Nej, nej, nej; slip dem ikke ind til mig! Vær hos dem du, Anne-Marie.

Barnepigen.

Ja, ja, frøken.

(lukker døren.)

Nora.

(bleg af rædsel.)

Fordærve mine små børn –! Forgifte hjemmet? (kort ophold; hun hæver nakken.) Dette er ikke sandt. Dette er aldrig i evighed sandt.

Anden akt.

(Samme stue. Oppe i krogen ved pianoforte står julekrae, plukket, forpjuskes og med nedbrændte lysestumper. Noras ydertøj liggers på sofaen.)

(Nora, alene i stuen, går urolig omkring; tilsidst standser hun ved sofaen og tager sin kåbe.)

Nora

(slipper kåben igen.)

Nu kom der nogen! (mod døren, lytter.) Nej, – der er ingen. Naturligvis – der kommer ingen i dag, første juledag; – og ikke imorgen heller. – Men kanske – (åbner døren og ser ud) Nej; ingen-ting i brevkassen; ganske tom. (gårs fremover gulvet.) Å tosseri! Han gør naturligvis ikke al-vor af det. Der kan jo ikke ske noget sligt. Det er umuligt. Jeg har jo tre små børn.

(Barnepigen, med en stor papæske, kommer fra venstre tilhøjre.)

Barnepigen.

Jo endelig fandt jeg da æsken med maskeradetøjet derne.

Nora.

Tak; sæt den på bordet.

Barnepigen

(gör så.)

Men de er nok svært i uorden.

Nora.

Å gid jeg kunde rive dem i hundred tusend stykker!

Barnepigen.

Bevares; de kan godt sættes istand; bare lidt tålmodighed.

Nora.

Ja, jeg vil gå hen og få fru Linde til at hjælpe mig.

Barnepigen.

Nu ud igen? I dette stygge vejr? Fru Nora forkøler sig, – blir syg.

Nora.

Å, det var ikke det værste. – Hvorledes har börnene det?

Barnepigen.

De stakkers småtterigt leger med julegaverne, men –

Nora.

Spör de tidt efter mig?

Barnepigen.

De er jo så vant til at ha'e mamma om sig.

Nora.

Ja men, Anne-Marie, jeg kan ikke herefter

vere så meget sammen med dem som lör.

Barnepigen.

Nå, småbörn vanner sig til alleting.

Nora.

Tror du det? Tror du, de vilde glemme sin mam-
ma, hvis hun var ganske borte?

Barnepigen.

Bevares;— ganske borte!

Nora.

Hör, sig mig, Anne-Marie,— det har jeg så ofte tänkt
på,— hvorledes kunde du bare over dit hjerte at sætte
dit barn ud til fremmede?

Barnepigen.

Men det måtte jeg jo, når jeg skulde være amme for
~~Nora~~ lille Nora.

Nora.

Ja men at du vilde det?

Barnepigen.

Når jeg kunde få en så god plads? En fattig pi-
ge, som er kommen i ulykke, må være glad til.
For det slette menneske gjorde jo ingenting for mig.

Nora.

Men din datter har da visst glemt dig.

Barnepigen.

Å nej sannen har ~~han~~ hun ikke. Hun skrev (da til) mig,
da ~~hun~~ både da hun gik til præsten og da hun var
blev~~et~~ gift.

Nora

(tager hende om halsen.)

Du gamle Anne-Marie, du var en god moder for mig, da jeg var liden.

Barnepigen.

Lille Nora, stakker, havde jo ingen anden mor end jeg.

Nora.

Og hvis de små ingen anden havde, så ved jeg nok at du vilde —. Snak, snak, snak. (ruller askem) ~~Nu nu nu jeg nu~~ Gå ind til dem. Nu må jeg —. I morgen skal du få se, hvor dejlig jeg skal bli.

Barnepigen.

Ja, der bliv sannelig ingen på hele ballet så dejlig som fru Nora.

(hun går ind i værelset tilvenstre.)

Nora

(begynder at pakke ud af askem men kaster snart det hele fra sig.)

Å, hvis jeg turde gå ud. Hvis bare ingen kom. Hvis her bare ikke hendte noget herhjemme imens. Dum snak; der kommer ingen. Bare ikke tænke. Börste af muffen. Dejlige handsker, dejlige handsker. Slå det hen, slå det hen! En, to, tre, fire, fem, sex — (skriger.) Åh, der kommer de — (vil imod dören, men står ubeslutsom.)

(Fru Linde kommer fra forstuen, hvor hun har skilt sig ved yderklæder.)

Nora.

Å, er det dig, Kristine. Der er vel ingen andre derude? – Hvor det var godt at du kom.

Frøken Linde.

Jeg hörte, du har været oppe og spurgt efter mig.

Nora.

Ja, jeg gik just forbi. Der er noget, du endelig må hjælpe mig med. Lad os sætte os her i sofaen. Se her. Der skal være kostumebal i morgenaften ovenpå hos konsul Stenborgs, og nu vil Torvald at jeg skal være neapolitanske fiskerpige og danse Tarantella, som den lærte jeg på Capri.

Frøken Linde.

Se, se; du skal give en hel forestilling?

Nora.

Ja Torvald siger, jeg bör göre det. Se, her har jeg dragten; den lod Torvald sy til mig dernede; men nu er det altsammen så forrevet, og jeg ved slet ikke –

Frøken Linde.

Å det skal vi snart få istand; det er jo ikke andet end besætningen, som er gået lidt löst hist og her. Nål og tråd? Nå, her har vi jo hvad vi behöver.

Nora.

Å hvor det er smidt af dig.

Frøken Linde

(ser.)

Så du skal altså være forklædt imorgen aften, Nora? Ved du hvad, – da kommer jeg hen et öje-

blik og ser dig gjentet. Men jeg har jo rent glemt at takke dig for den hyggelige aften igår.

Nora.

(rejser sig og går bortover gulvet.)

Å igår synes jeg ikke her var så hyggelig, som det pleier. – Du skulde komme lidt før til byen, Kristine. – Ja, Torvald forstår virkelig at gjøre hjemmet fint og deilig.

Frø Linde.

Du ikke mindre, tænker jeg; du er vel ikke for ingenting din faders datter. Men sig mig, er doktor Rank altid så nedstemt som igår?

Nora.

Nej, igår var det svært påfaldende. Men han bærer forresten på en meget farlig sygdom. Han har tæring i rygmarven, stakkar. Jeg skal sige dig, hans fader var et væmmelig menneske, som holdt elskerinder og sådant noget; og derfor blev sönnen sygelig fra barndommen af, forstår du.

Frø Linde.

(har sytøjet sunket.)

Men kæreste, kjæreste Nora, hvor får du sligt at vide?

Nora.

(spadserer.)

Tyt, – når man har to börn, så får en undertiden besög af – af fruer, som er så halvveis lægekyndige; og de fortæller en jo et og andet.

Fru Linde

(syr igen; kort tavshed.)

Kommer doktor Rank hver dag her i huset?

Nora.

Hver evige dag. Han er jo Torvalds bedste ungdomsven, og min gode ven også. Doktor Rank hører ligesom huset til.

Fru Linde.

Men sig mig du: er den mand fuldt oprigtig? Jeg mener, vil han ikke gerne sige folk behagelighederne?

Nora.

Nej tvertimod. Hvor falder du på det?

Fru Linde.

Da du igår foreskillede mig for ham, forsikrede han, at han ofte havde hørt mit navn her i huset; men siden mærkede jeg at din mand slet ikke havde noget begreb om, hvem jeg egentlig var. Hvor kunde så doktor Rank —?

Nora.

Jo det er ganske rigtigt, Kristine. Torvald holder jo så uudskrivelig meget af mig; og derfor vil han eje mig ganske alene, som han siger. I den første tid blev han ligesom skinsyg bare jeg nævnte nogen af de kære mennesker derhjemme. Så lod jeg det naturligvis være. Men med doktor Rank taler jeg tidt om sligt noget; for han vil gerne

höre på det, ser du.

Frü Linde.

Hör her, Nora; du er i mange stykker som et barn endnü; jeg er jo adskillige ældre end dü, og har lidt mere erfaring. Jeg vil sige dig noget: dü skülde se at komme ud af dette her med doktor Rank.

Nora.

Hvad for noget skülde jeg se at komme ünd af?

Frü Linde.

Både af det ene og af det andet, synes jeg. I går snakked dü noget om en rig beündrer, som skülde skaffe dig penge —

Nora.

Ja, en, som ikke er til — desvorre. Men hvad så?

Frü Linde.

Har doktor Rank penge?

Nora

Ja det har han.

Frü Linde.

Og ingen at sörge for?

Nora.

Nej, ingen; men —?

Frü Linde.

Og han kommer hver dag her i huset?

Nora.

Ja, det hörer dü jo.

Frü Linde.

Men hvor kan den fine mand være så pågående?

Nora.

Jeg forstår dig aldeles ikke.

Frü Linde.

Forstil dig nü ikke, Nora. Tror dü ikke jeg skönner, hvem dü har lånt de tolv hundrede speciers af?

Nora.

Er dü fra sans og samling? Kan dü tænke dig noget sligt! En venn af os, som kommer her hver eneste dag! Hvilken frygtelig pinlig stilling vilde ikke det være?

Frü Linde.

Altså virkelig ikke ham?

Nora.

Nej, det forsikrer jeg dig. Det kan aldrig et öjeblik kümmet falde mig ind —. Han havde heller ingen penge at låne bort dengang; han arved först bagefter.

Frü Linde.

Nå, det troer jeg var et held for dig, min kære Nora.

Nora.

Nej, det künde da aldrig falde mig ind at bede dokktor Rank —. Forresten er jeg ganske viss på at dersom jeg bad ham —

Frü Linde.

Men det gör dü naturligvis ikke.

Nora.

Nej naturligvis. Jeg synes ikke, jeg kan tænke mig, at det skulde bli nödvendigt. Men jeg er ganske sikker på, at dersom jeg talte til doktor Ranke —

Frü Linde.

Bag din mands rüg?

Nora.

Jeg må üd af det andet; det er også bag hans rüg. Jeg må ud af dette her.

Frü Linde.

Ja, ja, det sagde jeg også igår; men —

Nora.

(gårs op og ned.)

En mand kan meget bedre klare slig noget, end et früentimmer —

Frü Linde.

Ens egen mand, ja.

Nora.

Iviksmak. (standser.) Når en betaler alt, hvad en skylder, så får en jo sit geldsbevis tilbage?

Frü Linde.

Ja det forstår sig.

Nora.

Og kan rive det i hundreder tüsend stykker og bronde det op, — det ækle skidne papir!

Frü Linde.

(ser skivt på hende, lægger syltöjet fra sig og rejser sig langsomt.)

Nora, du skjuler noget for mig.

Nora.

Kan du se det på mig?

Frue Linde.

Der er hændt dig noget siden igår morges. Nora, hvad er det for noget?

Nora

(imod hende.)

Kristine! (lytter.) Hys! Nu kom Torvald hjem. Se her; sæt dig ind til børnene sålænge. Torvald tåler ikke at se skræddersøm. Lad Anne Marie hjælpe dig.

Frue Linde

(samler en del af sagerne sammen.)

Ja, ja, men jeg går ikke herfra før vi har talt oprigtigt sammen.

(Fru Helmer gårs ind til venstre; i det samme kommer Helmer fra forstuen.)

Nora.

(går ham imøde.)

Å, hvor jeg har savnet på dig, kære Torvald.

Helmer.

Var det syngen —?

Nora.

Nej, det var Kristine; hun hjælper mig at gøre mine dragt istand. Du kan tro, jeg skal komme til at tage mig ud.

Helmer.

Ja var det ikke et ganske heldigt indfald af mig?

Nora.

Dræbende! Men er jeg ikke også snil, at jeg fojer dig?

Helmer.

(tager hende under hagen.)

Snil – fordi du fojes din mand? Nå, nå, din lille galning, jeg ved nok, du mente det ikke så. Men jeg vil ikke forstyrre dig; du skal vel prøve, kan jeg tro.

Nora.

Og du skal vel arbejde?

Helmer. (Ja her.)

Ja; (viser en pakke papirer) Jeg har været nede i banken –

(vil gå ind i sit værelse.)

Nora.

Torvald.

Helmer.

(standser.)

Ja.

Nora.

Hvis nu din lille ekorn bad dig rigtig inderlig om en ting –?

Helmer.

Hvad så?

Nora.

Vilde du så göre det?

Helmer.

Först må jeg naturligvis vide, hvad det er.

Nora.

Ekorren skulde löbe omkring og göre spitopper, hvis du vilde være snil og höjelig.

Helmer.

Frem med det da.

Nora.

Lærkefuglen skulde kvidre i alle stuerne, både höjt og lavt —

Helmer.

Å hvad, det gör jo lærkefuglen alligevel.

Nora.

Jeg skulde lege alfepige og danse for dig i månaskinnet, Torvald.

Helmer.

Nora, — det er dog vel aldrig det, du slog på imorges?

Nora

(nærmere.)

Jo, Torvald, jeg beder dig så ödmöjt!

Helmer.

Og du har virkelig mod til at rippe den sag op igen?

Nora.

Ja, ja, ~~jeg~~ ~~kan~~ du må höje mig; du må lade Krogstad få beholde sin post i banken.

Helmer.

Min kære Nora, hans post har jeg bestemt for fru Linde.

Nora.

Ja, det er ünådelig snild af dig; men du kan jo bare afskedige en anden kontorist istedetfor Krogstad.

Helmer.

Dette er dog en ütrolig egensindighed! Fordi du går hen og gir et ubetænksomt löfte om at tale for ham, så skulde jeg —!

Nora.

Det er ikke derfor, Torvald. Det er for din egen skyld. Dette menneske skriver jo i de stiggeste aviser; det har du jo selv sagt. Han kan göre dig så ~~[illegible]~~ ünsigelig meget ondt. Jeg har en sådan dödelig angst for ham —

Helmer.

Aha, jeg forstår; det er gamle erindringer, som skræmmer dig op.

Nora.

Hvad mener du med det?

Helmer.

Du tænker naturligvis på din fader.

Nora.

Ja; ja vel. Ünsk bare på, hvorledes ondskabsfulde mennesker skrev i aviserne om pappa og bagtalte ham så grüeligt. Jeg tror, de havde fået ham

afsat, hvis ikke departementet havde sendt dig derhen for at se efter, og hvis ikke du havde været så velvillig og så hjelpsom imod ham.

Helmer.

Min lille Nora, der er en betydelig forskel mellem din fader og mig. Din fader var ingen ünangribelig embedsmand. Men det er jeg; og det håber jeg, at jeg skal blive ved at være så længe jeg står i min stilling.

Nora.

Å, der er ingen sans ved, hvad onde menneskers kan finde på. Nu kunde vi få det så godt, så roligt og lykkeligt her i vort fredelige og sorgløse hjem, — du og jeg og börnene, Torvald! Derfor er det at jeg beder dig så indertigt —

Helmer.

Og just ved at gå i forbön for ham gör du mig det ümuligt at beholde ham. Det er allerede bekendt i banken at jeg vil afskedige Krogstad. Skulde det nu rygtes, at den nye bankdirektör havde ladet sig omskemmne af sin kone —

Nora.

Ja hvad så —?

Helmer.

Nej naturligvis; når bare den lille egensindige kunde få sin vilje —. Jeg skulde gå hen og göre mig latterlig for hele personalet, — bringe folk på den tanke, at jeg var afhængig af alskens fremmede

indflydelser? Jo du kan tro, jeg vilde snart komme til at spore følgerne! Og desuden, – der er en omstændighed, som gör Krogstad aldeles umulig i banken, så længe jeg står som direktör.

Nora.

Hvad er det for noget?

Helmer.

Hans moralske bröst kunde jeg kanske i nödsfald have oversat –

Nora.

Ja, ikke sandt, Torvald?

Helmer.

Og jeg höner, han skal være ganske brugbar også. Men han er en ungdomsbekendt af mig. Det er et af disse overilede bekendtskaber, som man så mangen gang senere hen i livet generes af. Ja jeg kan gerne sige dig det lige ud: vi er dus. Og dette takktlöse menneske lægger slettikke skjul på det, når andre er tilstede. Tvertimod, – han tror, at det berettiger han til en familiær tone imod mig; og så trumfer han hvert öjeblik ud med sit: du, du Helmer. Jeg forsikrer dig, det virker höjst pinligt på mig. Han vilde göre mig min stilling i banken utålelig.

Nora.

Torvald, alt dette mener du ikke noget med.

Helmer.

Ja så? Hvorfor ikke?

Nora.

Nej, for dette her er jo bare smålige hensyn.

Helmer.

Hvad er det du siger? Smålig? Synes du, jeg er smålig!

Nora.

Nej tvertimod, kære Torvald; og just derfor —

Helmer.

Lige meget; du kalder mine beveggrunde smålige; så må vel jeg også være det. Smålig! Ja så! — Nå, dette skal ~~ss~~ tilforladelig få en ende. (går til forstuedören og råber.) Helene!

Nora.

Hvad vil du?

Helmer

(søger mellem sine papirer.)

En afgörelse.

(Stuepigen kommer ind.)

Helmer.

Se her; tag dette brev; gå ned med det straks. Få fat i et bybud og lad ham besörge det. Men hurtigt. Adressen står indenpå. Se der er penge.

Stuepigen.

Godt.

(hun går med brevet.)

Helmer.

(lægger papirerne sammen)

Se så, min lille frue skjumaleke.

Nora

(åndelös.)

Torvald, – hvad var det for et brev?

Helmer.

Krogstads opsigelse.

Nora.

Kald det tilbage, Torvald! Det er endnu tid. Å, Torvald, kald det tilbage! Gör det for min skyld; – for din egen skyld; for börnenes skyld! Hörer du, Torvald; gör det! Du ved ikke, hvad dette kan bringe over os alle.

Helmer.

For sent.

Nora.

Ja, for sent.

Helmer.

Kære Nora, jeg tilgiver dig denne angst, som du (her) går i, skönt den igrunden er en fornærmelse imod mig. Jo, det er! Eller er det kanske ikke en fornærmelse at tro, at jeg skulde være bange for en forkommen vinkelskrivers hævn? Men jeg tilgiver dig det alligevel, fordi det så smukt vidner om din store kærlighed til mig. (tager hende i sine arme.) Således skal det være, min egen elskede Nora. Lad så komme, hvad der vil. Når det rigtig gælder, kan du tro, jeg har både mod og kræfter. Du skal se, jeg er mand for at tage alt på mig.

Nora

(skrækslagen.)

Hvad mener du med det?

Helmer.

Alt, siger jeg —

Nora. (fast.)

Det skal du aldrig i evighed göre.

Helmer.

Godt; så deler vi, Nora, — som mand og hustru. Det er, som det skal vere. (kaster for hende.) Er du nu fornöjet? Så, så, så; ikke disse forskrækkede dueöjne. Det er jo altsammen ikke andet end de sommeste indbildninger. — Nu skulde du spille Tarantellaen igennem og öve dig med tambürinen. Jeg sætter mig i det indre kontor og lukker mellemdören, så hörer jeg ingenting, du kan göre al den larm du vil. (vender sig iören.) Og når Rank kommer, så sig ham, hvor han kan finde mig. (ham nikker til hende, går med sine papirer ind i sit vaerelse og lukker efter sig.)

Nora

(forvildet af angst, står som fastnaglet, hvisker.) Han var istand til at göre det. Han gör det. Han gör det, trods alt i verden. — Nej, aldrig i evighed dette! För alt andet! Redning —! En udvej — (det ringer i forstuen.) Doktor Rank —! För alt andet! För alt, hvad det så skal vere!

(hun skriger sig over ansigtet, griber sig sammen.)

og går hen og åbner dören til forstuen. Doktor Ranke står derude og hanger sin pelskrakke op. Under det följende begynder det at mörkne.)

Nora.

Goddag, doktor Ranke. Jeg kendte Dem på ringningen. Men De skal ikke gå ind til Torvald nu; for jeg tror, han har noget at bestille.

Ranke.

Og De?

Nora

(idet han går ind i stuen og hun lukker dören efter ham)

Å det ved De nok, – for Dem har jeg altid en stund tilovers.

Ranke.

Tak for det. Det skal jeg göre brug af så længe jeg kan.

Nora.

Hvad mener De med det? Så længe De kan?

Ranke.

Ja. Forskrækker det Dem?

Nora.

Nå, det er at så underligt udtrykt. Skulde der da indtræffe noget?

Ranke.

Dér vil indtræffe det, som jeg længe har været forberedt på. Men jeg troede rigtignok ikke, at det skulde komme så snart.

Nora

(griber efter hans arm.)

Hvad er det De har fået at vide? Doktor Rank, De skal sige mig det!

Rank

(sætter sig ved ovnen.)

Med mig går det nedover. Det er ikke noget at gøre ved.

Nora

(ånder lettet.)

Er det Dem—?

Rank.

Hvem ellers? Det kan ikke nytte at lyve for sig selv. Jeg er den miserableste af alle mine patienter, fru Helmer. I disse dage har jeg foretaget et generalopgør af min indre status. Bankerot. Inden en måned ligger jeg kanske og rådner oppe på kirkegården.

Nora.

Å fy, hvor stygt De taler.

Rank

Fingen er også forbandet stygg. Men det værste er, at der vil gå så megen anden stygghed forud. Der står nu bare en eneste undersøgelse tilbage; når jeg er færdig med den, så ved jeg så omtrent, hvord tidoplösningen begynder. Der er noget, jeg vil sige Dem. Helmer har i sin fine natur en så indpreget modbydelighed mod alt, hvad der er kvalligt. Jeg vil ikke

hæ'e ham i mit sygeværelse —

Nora.

Å men doktor Rank —

Rank.

Jeg vil ikke hæ'e ham der. Få ingen måde. Jeg stænger min dörs for ham. — Så snart jeg har fået fuld visshed for det værste, sender jeg Dem mit visitkort med et sort kors på, og da ved De, at nu er ödeleggelsens vederstyggelighed begyndt.

Nora.

Nej, idag er De da rent ürimelig. Og jeg, som så gerne vilde at De skulde have været i rigtig god lune.

Rank.

Med döden i hænderne?— Og således at böde for en andens skyld. Er der retfærdighed i dette? Og i hvers eneste familje råder der på en eller anden måde en slig ubönhörlig gengældelse —

Nora

(holder for örerne.)

Snikksnakk! Tåbelig; tåbelig!

Rank.

Ja, det er mindst ikke andet, end det at le ad, det hele. Min arme ürskyldige ryggrad må svie for min fadders tåbelige löjtnantsdage.

Nora.

(ved bordet til venstre.)

Han var jo så henfalden til asparges og gåseleverpo=

skejer. Var det ikke så?

Rank.

Jo; og til kröfler.

Nora.

Ja kröfler, ja. Og så til östers, kr.or jeg?

Rank.

Ja östers, östers; det forstår sig.

Nora.

Og så al den portvin og champagne til. Det er sörgeligt, at alle disse lækkere ting skal slå sig på benraden.

Rank.

Især at de skal slå sig på en ulykkelig benrad, som ikke har fået det mindste godt af dem.

Nora.

Ake ja, det er nu det allersörgeligste.

Rank

(ser forskende på hende.)

Hm—

Nora.

(lidt efter.)

Hvorfor smilte De?

Rank.

Nej, det var Dem, som lo.

Nora.

Nej, det var Dem, som smilte, doktor Rank!

Rank

(rejser sig.)

Title Pg. 97.

De er nok en större skalm, end jeg havde tænkt.

Nora.

Jeg er så opsat på galskaber idag.

Rank.

Det lader til.

Nora.

(med begge hænder på hans skuldre.)

Kære, kære doktor Rank, De skal ikke dö fra Torvald og mig.

Rank.

Å det savn vilde De såmen let forvinde. Den, som går bort, glemmes snart.

Nora

(ser angst på ham.)

Tror De det?

Rank.

Man skutter nye forbindelser, og så —

Nora.

Hvem skutter nye forbindelser!?

Rank.

Det vil både De og Helmer göre, når jeg er væk. De selv er allerede i god gang, synes jeg. Hvad skut-de denne frue Linde her igåraftes?

Nora.

Uha, — De er dog vel aldrig skinsyg på den stakkers Kristine?

Rank.

Jo, jeg er. Hun vil blive min efterfölgerske her.

i huset. Når jeg har fået forfald, skal kanske det-
te fruentimmer —

Nora.

Hvis; tal ikke så höjt; hun er derinde.

Ranke.

Idag også? Ser De vel.

Nora.

Bare for at sig på min dragt. Herregud, hvor ü-
rimelig De er. (sætter sig på sofaen.) Vær nu snil,
doktor Ranke; imorgen skal De få se, hvor smukt
jeg skal dansa; og da skal De forestille Dem at jeg gör
det bare for Deres skyld, — ja, og så naturligvis for
Torvalds; — det forstår sig. (tager forskellige sager ud
af esken.) Doktor Ranke; ~~xxx~~ set Dem her, så skal
jeg vise Dem noget.

Ranke.

(sætter sig.)

Hvad er det?

Nora.

Se her. Se!

Ranke.

Silkeströmper.

Nora.

Rödfarvede. Er ikke de dejlige? Ja, nu er her så
mörkt; men imorgen —. Nej, nej, nej; De får bare se
fodbladet. Å jo, De kan såmen gerne få se ventil
også.

Ranke.

Hm –

Nora.

Hvorfor ser De så kritisk ud? Tror De ikke de passer?

Ranke.

Det kan jeg umuligt have nogen begründet formening om.

Nora

(ser et öjeblik på ham.)

Fy skam Dem. (slår ham let på öret med strömperne) Det skal De have. (pakker dem atter sammen.)

Ranke.

Og hvad er det så for andre herligheder, jeg skal få se?

Nora.

De får ikke se en smule mere; for De er uskikkelig. (hun nynner lidt og leder mellem sagerne.)

Ranke

(efter en kort tavshed.)

Når jeg sidder her således ganske fortrolig sammen med Dem, så begriber jeg ikke – nej, jeg fatter det ikke – hvad der skulde blevet af mig, hvis jeg aldrig var kommen her i huset.

Nora

(smiler.)

Ja jeg tror nok, at De igrunden hygger Dem ganske godt hos os.

Ranke.

(sagtere, ser hen for sig.)

Og så at skulle gå fra det alltsammen —

Nora.

Snikksnakk; De går ikke fra det.

Ranke

(som før.)

— og ikke kunne efterlade sig et fattigt takkens tegn engang; knapt nok et flygtigt savn, — ikke andet, end en ledig plads, som kan udfyldes af den förste den bedste.

Nora.

Og hvis jeg nu bad Dem om —? Nej —

Ranke.

Om hvad?

Nora.

Om et stort bevis på Deres venskab —

Ranke.

Ja, ja?

Nora.

Nej jeg mener, — om en umådelig stor tjeneste —

Ranke.

Vilde De virkelig for en gangs skuld göre mig så lykkelig?

Nora.

Å, De ved jo slet ikke, hvad det er.

Ranke.

Nu godt; så sig det.

Nora.

Nej men jeg kan ikke, doktor Rank; det er noget så ürimelig meget, – både et råd og en hjælp og en tjeneste –

Rank.

Så meget desto bedre. Det er mig ufattelig, hvad De kan mene. Men så tal dog. Har jeg da ikke Deres forskrækkelighed?

Nora.

Jo det har De som ingen anden. De er min troeste og bedste ven, det ved jeg nok. Derfor vil jeg også sige Dem det. Nu vel da, doktor Rank; der er noget, som De må hjælpe mig at forhindre. De ved, hvor inderligt, hvor überskrivelig höjt Torvald elsker mig; aldrig et öjeblik vilde han betænke sig på at give sit liv hen for min skyld.

Rank.

(böjet mod hende.)

Nora, – tror De da at han er den eneste –?

Nora.

(med et let ryk.)

Som –?

Rank.

Som gladelig gav sit liv hen for Deres skyld.

Nora.

(stivt.)

Jo

Ja så.

Rank.

103 Jeg har svoret ved mig selv, at De skulde vide det, förr jeg gik bort. En bedre leilighed vilde jeg aldrig finde. – Ja, Nora, nu ved De det. Og nu ved De altså også, at hvis mig kan De betro Dem, som hvis ingen anden.

Nora

(rejser sig; jævnt og roligt.)

Lad mig slippe frem.

Rank

(gör plads for hende, men bliver siddende.)

Nora –

Nora

(i dören til forstuen.)

Helene, bring lampen ind. (går henn imod ovnen.) Ak, kære doktor Rank, dette her var virkelig skjönt af Dem.

Rank

(rejser sig.)

At jeg har elsket Dem fuldt så inderligt, som nogen anden? Var det skjönt?

Nora.

Nej, men at De gör hen og siger mig det. Det var jo slet ikke nödvendigt –

Rank.

Hvad mener De? Har De da vidst –?

(Stuepigen kommer ind med lampen, sætter den på bordet og går ud igen.)

Ranke.

Nora – fru Helmer –, jeg spör Dem, har De vidst noget?

Nora.

Å hvad ved jeg, hvad jeg har vidst eller ikke vidst? Jeg kan virkelig ikke sige Dem –. At De skunde være så klodsch, doktor Ranke! Nu var alting så godt.

Ranke.

Nå, De har ialfald nu visshed for, at jeg står Dem til rådighed med liv og sjæl. Og vil De så bale ud.

Nora.

(ser på ham.)

Efter dette?

Ranke.

Jeg beer Dem, lad mig få vide hvad det er.

Nora.

Ingenting kan De få vide nu.

Ranke.

Jo, jo. Således må De ikke skraffe mig. Lad mig få lov til at göre for Dem, hvad der står i menneskelig magt.

Nora.

Nu kan De ingenting göre for mig. – Forresten behöver jeg visst ikke nogen hjelp. De skal se, det er bare indbildninger alt sammen. Ja visst er det så. Naturligvis! (sætter sig i gyngestolen, ser på ham, smiler.) Jo, De er rigtignok en net herre, doktor Ranke. Synes De ikke, De skammer Dem, nu lampen er kom-

men ind?

Ranke.

Nej; egentlig ikke. Men jeg skal kanske gå — for stedse?

Nora.

Nej, det skal De da rigtignok ikke göre. De skal naturligvis komme her som för. De ved jo godt, Torvald kan ikke undvare Dem.

Ranke.

Ja, men De?

Nora.

Å, jeg synes altid her blir så utröje fornöjelig når De kommer.

Ranke.

Det er just det, som lokked mig ind på et vildspor. De er mig en gåde. Mangengang har det forekommet mig, at De næsten ligeså gerne vilde være sammen med mig, som med Helmer.

Nora.

Ja, ser De, der er jo nogle mennesker, som man holder mest af, og andre mennesker, som man næsten helst vil være sammen med.

Ranke.

Å ja, der er noget i det.

Nora.

Da jeg var hjemme, holdt jeg naturligvis mest af pappa. Men jeg syntes altid det var så umådelig morsomt, når jeg kunde stjele mig ned i pigekam-

meret; for de vejledet mig ikke en smule; og så talte de altid så meget fornöjeligt sig imellem.

Rank.

Aha; det er altså dem, jeg har aflöst.

Nora.

(springer op og hen til ham.)

Å kære, snille doktor Rank, det mente jeg jo slet ikke. Men De kan vel skönne, at det er med Torvald ligesom med pappa —

(Stuepigen kommer fra forstuen.)

Stuepigen.

Frue! (hvisker og rækker hende et kort.)

Nora

(kaster et öje på kortet.)

Ah!. (stikker det i lommen.)

Rank.

Noget galt på færde?

Nora.

Nej, nej, på ingen måde; det er bare noget —; det er min nye dragt —

Rank.

Hvorledes? Der ligger jo Deres dragt.

Nora.

Å, ja den; men det er en anden; jeg har bestilt den —; Torvald må ikke vide det —

Rank.

Aha, den har vi altså den store hemmelighed.

Nora.

Ja visst; gå bare ind til ham; han sidder i det indre værelse; hold ham op så længe —

Ranke.

Vær rolig; han skal ikke slippe fra mig.

(han går ind i Helmers værelse.)

Nora

(til pigen.)

Og han står og venter i kökkenet?

Stuepigen.

Ja, han kom op bagtrappen —

Nora.

Men sagde du ham ikke, at her var nogen?

Stuepigen.

Jo, men det hjalp ikke.

Nora.

Han vil ikke gå igen?

Stuepigen.

Nej, han går ikke, før han får talt med fruen.

Nora.

Så lad ham komme ind; men sagde. Helene, du må ikke sige det til nogen; det er en overraskelse for min mand.

Stuepigen.

Ja, ja, jeg forstår nok —

(hun går ind.)

Nora

Det forfærdelige sker. Det kommer alligevel. Nej, nej, nej, det kan ikke ske; det skal ikke ske. (hun går hen og skyder skodden for Helmers dør.)

(Stuepigen åbner forstuedören for sagführer Krogstad og lukker igen efter ham. Han er klædt i rejsepelts, yderstövler og skindhue.)

Nora

(hen imod ham.)

Tal sagte; min mand er hjemme.

Krogstad.

Nå, lad ham det.

Nora.

Hvad vil De mig?

Krogstad.

Få vide besked om noget.

Nora.

Så skynd Dem. Hvad er det?

Krogstad.

De ved vel, at jeg har fået min opsigelse.

Nora.

Jeg kunde ikke forhindre det, herr Krogstad. Jeg har kæmpet til det yderste for Deres sag; men det hjalp ikke noget.

Krogstad.

Har Deres mand så liden kærlighed til Dem? Han ved, hvad jeg kan udsætte Dem for, og alligevel vover han —

Nora.

Hvor kan De tænke, at han har fået det at vide?

Krogstad.

Å nej, jeg tænkte det nu heller ikke. Det lignede slet ikke min gode Torvald Helmer at vise så meget mandsmod —

Nora.

Herr Krogstad, jeg krever agtelse for min mand.

Krogstad.

Bevares, al skyldig agtelse. Men siden fruen holder dette her så angstelig skjult, så tør jeg vel antage, at De også har fået lidt bedre oplysning end igår, om hvad De egentlig har gjort?

Nora.

Mere, end De nogensinde kunde lære mig.

Krogstad.

Ja, slig en dårlig jurist som jeg —

Nora.

Hvad er det, De vil mig?

Krogstad.

Bare se, hvorledes det stod til med Dem, fru Helmer. Jeg har gået og tænkt på Dem hele dagen. En inkassator, en vinkelskriver, en — nå en, som jeg, har også lidt af det, som kaldes for hjertelag, ser De.

Nora.

Så vis det; tænk på mine små børn.

Krogstad.

Har De og Deres mand tænkt på mine? Men det

kan nu være det samme. Det var bare det jeg ville sige Dem, at De ikke behöver at tage denne sag alt for alvorligt. Der vil ikke for det förste ske nogen pålale fra min side.

Nora.

Å nej; ikke sandt; det vidste jeg nok.

Krogstad.

Det hele kan jo ordnes i al mindelighed; det behöver slet ikke at komme ud iblandt folk; det blir bare imellem os tre.

Nora.

Min mand må aldrig få noget at vide om dette.

Krogstad.

Hvorledes vil De kunne forhindre det? Kan De kanske betale, hvad der står til rest?

Nora.

Nej, ikke nu straks.

Krogstad.

Eller har De kanske udvej til at rejse penge en af dagene?

Nora.

Ingen udvej, som jeg vil göre brug af.

Krogstad.

Ja, det ville nu ikke have nyttet Dem noget alligevel. Om De så stod her med aldrig så mange kontanter i hånden, så fik De ~~ikke~~ ikke Deres forskrivning ifra mig for det.

Nora.

Så forklar mig da, hvad De vil bruge den til.

Krogstad.

Jeg vil bare beholde den, – have den i mit varge. Der er ingen uvedkommende, som får nys om det. Hvis De derfor skulde gå her med en eller anden fortvivlet beslutning –

Nora.

Det gör jeg.

Krogstad.

– hvis De skulde tanke på at löbe fra hus og hjem –

Nora.

Det gör jeg!

Krogstad.

– eller De skulde tanke på det, som varre er –

Nora.

Hvor kan De vide det?

Krogstad.

– så lad slige fare.

Nora.

Hvor kan De vide, at jeg tanker på det?

Krogstad.

De fleste af os tanker på det i förstningen. Jeg tanke-te også på det; men jeg havde minsat ikke mod –

Nora.

(tonelöst.)

Jeg ikke heller.

Krogstad

(lettet.)

Nej, ikke sandt; De har ikke mod til det, De heller?

Nora.

Jeg har det ikke; jeg har det ikke.

Krogstad.

Det vilde også være en stor dumhed. Når bare den förste hustlige storm er over —. Jeg har her i lommen brev til Deres mand —

Nora.

Og der står det altsammen?

Krogstad.

I så skånsomme udtryk, som muligt.

Nora

(hurtigt.)

Det brev må han ikke få. Riv det istykker igen. Jeg vil göre udvej til penge alligevel.

8 Ark P. g. 1/3

Krogstad.

Om forladelse, frue, men jeg tror, jeg sagde Dem nylig —

Nora.

Å jeg taler ikke om de penge, jeg skylder Dem. Sæt mig på viden, hvor stor en sum De fordrer af min mand, så skal jeg skaffe pengene.

Krogstad.

Jeg fordrer ingen penge af Deres mand.

Nora.

Hvad fordrer De da?

Krogstad.

Det skal De få vide. Jeg vil påføde, fruen; jeg vil tilvejes; og det skal Deres mand hjælpe mig med. I halvandet år har jeg ikke gjort mig skyldig i noget uhæderligt; jeg har i al den tid kæmpet med de trangeste kår; jeg var tilfreds med at arbejde mig op skridt for skridt. Nu er jeg jaget ned og jeg lader mig ikke nöjes med bare at ligges til nåde igen. Jeg vil tilvejes, siger jeg Dem. Jeg vil ind i banken igen, — få en höjere stilling; Deres mand skal opnævne en post for mig —

Nora.

Det gör han aldrig!

Krogstad.

Han gör det; jeg kender ham; han vover ikke at kny. Og er jeg först derinde sammen med ham, da skal De bare få se! Inden et år skal jeg være direktörens höjre hånd. Det skal bli Nils Krogstad og ikke Torvald Helmer, som styrer Aktiebanken.

Nora.

Det skal De aldrig komme til at opleve!

Krogstad.

Vil De tænke —?

Nora.

Nu tænker jeg mod til det.

Krogstad.

Å De skræmmer mig ikke. En fin forvænt dame,

som De –

Nora.

De skal få se; De skal få se!

Krogstad.

Under isen kanske? Ned i det kolde, kulsorte vand? Og så hin våren flyde op, stygg, ukendelig, med affaldet hår –

Nora.

De skræmmer mig ikke.

Krogstad.

De skræmmer heller ikke mig. Sligt noget gjør man ikke, frue Helmer. Hvad vilde det desuden nytte til? Jeg har ham jo ligefuldt i lommen.

Nora.

Borgefter? Når ikke jeg længer –?

Krogstad.

Glemmer De, at da er jeg rådig over Deres efermale?

Nora

(står målløs og ser på ham.)

Krogstad.

Ja, nu har jeg forberedt Dem. Gjør så ingen dumheder. Når Helmer har fået mit brev, så venter jeg bud fra ham. Og husk vel på, at det er Deres mand selv, som har tvunget mig ind igen på denne slags veje. Det skal jeg aldrig tilgive ham. Farvel, frue.

(han går ud gennem forstuen.)

Nora

(~~stat~~ mod forstuedøren, åbner den på klem og lytter)

Går. Giør ikke brevet af. Å nej, nej, det vilde jo også være umuligt! (åbner døren mere og mere.) Hvad er det? Han står udenfor. Går ikke nedover trapperne. Betænker han sig? Skulde han —?

(et brev falder i brevkassen; derpå hører man Krogstads skridt, som taber sig nedover trappestrimmene.)

Nora.

(med et dæmpet skrig, løber frem over gulvet og hen imod sofabordet; et kort ophold.)

I brevkassen. (lister sig skjult hen til forstuedøren.) Der ligger det. — Torvald, Torvald, — nu er vi redningsløse!

Frøken Linde.

(kommer med kostumet fra værelset til venstre.)

Ja nu ved jeg ikke mere at rette. Skulde vi kanske prøve —?

Nora.

(hæst og sagte.)

Kristine, kom her.

Frøken Linde.

(kaster klædningen på sofaen.)

Hvad feiler Dig? Du ser ud som forskrækket.

Nora.

Kom hen. Ser du det brev? Der; se, — gjennem ruden i brevkassen.

Frøken Linde.

Ja, ja; jeg ser det nok.

Nora.

Det brev er fra Krogstad —

Frøken Linde.

Nora, — det er Krogstad, som har lånt dig pengene!

Nora.

Ja; og nu får Torvald alting at vide.

Frøken Linde.

Å tro mig, Nora, det er bedst for jer begge.

Nora.

Der er mere, end du ved om. Jeg har skrevet et falsk navn —

Frøken Linde.

Men for himlens skyld —?

Nora.

Nu er det bare det, jeg vil sige dig, Kristine, at du skal være min vidne.

Frøken Linde.

Hvorledes vidne? Hvad skal jeg —?

Nora.

Dersom jeg kommer til at gå fra forstanden, — og det kunde jo godt hende —

Frøken Linde

Nora!

Nora.

Eller der skulde tilstøde mig noget andet, — noget, således at jeg ikke kunde være tilstede her —

Frøken Linde.

Nora, Nora, du er jo rent som fra dig selv!

Nora.

Hvis der så skulde være nogen, som vilde tage alt på sig, hele skylden, forstår du —

Frø Linde.

Ja, ja; men hvor kan du tænke —?

Nora.

Da skal du vidne, at det ikke er sandt, Kristine. Jeg er slet ikke fra mig selv; jeg har min fulde forstand nu; og jeg siger dig: der har ikke nogen anden vidst om det; jeg alene har gjort det altsammen. Husk på det.

Frø Linde.

Det skal jeg nok. Men jeg forstår ikke alt dette.

Nora.

Å, hvor skulde du kunne forstå det? Det er jo det vidunderligen, som nu vil ske.

Frø Linde.

Det vidunderlige?

Nora.

Ja, det vidunderlige. Men det er så forfærdeligt, Kristine; — det må ikke ske, ikke for nogen pris i verden.

Frø Linde.

Jeg vil gå lige hen og tale med Krogstad.

Nora.

Gå ikke hen til ham; han gør dig noget ondt!

Frø Linde.

Der var en tid da han gerne havde gjort, hvad det skulde være, for min skyld.

Nora.

Han?

Frøken Linde.

Hvor bor han?

Nora.

Å hvad ved jeg —? Jo, (tager i lommen.) her er hans kort. Men brevet, brevet —!

Helmer

(indenfor i sit værelse, banker på døren.)

Nora!

Nora

(skriger i angst.)

Å, hvad er det? Hvad vil du mig?

Helmer.

Nå, nå, bliv bare ikke så forskrækket. Vi kommer jo ikke; du har jo skænket døren; prøver du kanske?

Nora.

Ja, ja; jeg prøver. Jeg bliver så snurrig, Torvald.

Frøken Linde,

(som har læst på kortet.)

Han bor jo lige her om hjörnet.

Nora.

Ja; men det nytter jo ikke. Vi er redningsløse. Brevet ligger jo i kassen.

Frøken Linde.

Og din mand har nøglen?

Nora.

Ja, altid.

Fru Linde.

Krogstad må krave sit brev tilbage ulæst; han må finde på et påskud —

Nora.

Men just på denne tid plejer Torvald —

Fru Linde.

Forhal det; gå ind til ham sålange. Jeg kommer igen, så snart jeg kan.

(kun går hurtigt ud gennem forstue dören.)

Nora

(går hen til Helmers dör, åbner den og kiketer ind.)

Torvald!

Helmer

(i baguarelsen.)

Nå, tör man endelig slippe ind i sin egen stue igen? Kom, Rank, nu skal vi da få se — (i dören) Men hvad er det?

Nora.

Hvilket, kære Torvald?

Helmer.

Rank forberedte mig på en storartet forklednings scene.

Rank

(i dören.)

Jeg forstod det så; men jeg tog altså feil.

Nora.

Ja, der får ingen beundre mig i min pragt för imorgen.

Helmer.

Men, kære Nora, du ser så anstrengt ud. Har du øvet dig formegen?

Nora.

Nej, jeg har slet ikke øvet mig endnu.

Helmer.

Det blir dog nødvendigt —

Nora.

Ja, det blir aldeles nødvendigt, Torvald. Men jeg kan ingen vej komme uden din hjelp; jeg har rent glemt det altsammen.

Helmer.

Å vi skal snart friske det op igen.

Nora.

Ja, tag dig endelig af mig, Torvald. Vil du love mig det? Å, jeg er så angstelig. Det store selskab —. Du må ofre dig ganske for mig iaften. Ikke en smule forretninger; ikke en pen i hånden. Hvad? Ikke sandt, kære Torvald?

Helmer.

Det lover jeg dig; iaften skal jeg være helt og holdent til din tjeneste, — du lille hjælpeløse singest. — Hm, det er sandt, et vil jeg dog først —

(går mod forstuedøren.)

Nora.

Hvad vil du se derude?

Helmer.

Bare se om der skulde være kommet breve.

Nora.

Nej, nej, gör ikke det, Torvald!

Helmer.

Hvad mer?

Nora.

Torvald, jeg beder dig; der er ingen.

Helmer.

Lad mig dog se. (vil gå.)

Nora

(ved pianoet, slår de förste takter af Tarantellaen.)

Helmer

(ved dören, standser.)

Aha!

Nora.

Jeg kan ikke danse imorgen, hvis jeg ikke får prøve med dig.

Helmer

(går hen til hende.)

Er du virkelig så bange, kære Nora?

Nora.

Ja, så umådelig bange. Lad mig få prøve straks; der er endnu tid för vi gåar tilbords. Å sæt dig ned og spil for mig, kære Torvald; ret på mig; vejled mig, som du plejer.

Helmer.

Gerne, meget gerne, siden du önsker det.

(han sætter sig til pianoet.)

Nora

(griber tamburinen ud af askeen og ligeledes et langt broget skavl, hvormed hun ilfærdigt drapperer sig; derpå står hun med et springe fremme på gulvet og råber)

Spil nu for mig! Nu vil jeg danse!

(Helmer spiller og Nora danser; doktor Ranke står ved pianoet bag Helmer og ser til.)

Helmer

(spillende.)

Langsommere, langsommere.

Nora.

Kan ikke anderledes.

Helmer.

Ikke så voldsomt, Nora!

Nora.

Just så må det være.

Helmer

(holder op.)

Nej, nej, dette gör aldeles ikke.

Nora.

(ler og svinger tamburinen.)

Var det ikke det, jeg sagde dig?

Ranke.

Lad mig spille for hende.

Helmer.

Jo (rejser sig.)

Ja gör det; så kan jeg bedre vejleder hende.

(Rank sætter sig ved pianoet og spiller; Nora danser med stigende vildhed. Helmer har stillet sig ved ovnen og henvender jævnligt under dansen rettende bemærkninger til hende; hun synes ikke at höre det; hendes hår lösner og falder ud over skuldrene; hun ænser det ikke, men vedbliver at danse. Fru Linde kommer ind.)

Fru Linde

(står som målbunden ved dören.)

Ah —!

Nora

(under dansen.)

Her ser du löjer, Kristine.

Helmer.

Men kæreste bedste Nora, du danser jo, som om det gik på livet lös.

Nora.

Det gör det jo også.

Helmer.

Rank, hold op; dette er jo den rene galskab. Hold op, siger jeg.

(Rank holder op at spille og Nora standser pludselig.)

Helmer

(hen til hende.)

Dette havde jeg dog aldrig troet dig. Du har jo glemt alt, hvad jeg har lært dig.

Nora

(kaster tamburinen fra sig.)

Der ser du selv.

Helmer.

Nå, her må rigtignok vejledning til.

Nora.

Ja, du ser, hvor nødvendigt det er. Du må vejlede mig lige til det sidste. Lover du mig det, Torvald?

Helmer.

Det kan du trygt stole på.

Nora.

Du skal ikke, hverken idag eller imorgen, have tanke for noget andet end mig; du skal ikke åbne ~~kuvert~~ noget brev, – ikke åbne brevkassen –

Helmer.

Aha, det er endnu angsten for dette menneske –

Nora.

Å ja, ja, det også.

Helmer.

Nora, jeg ser det på dig, der ligger allt brev fra ham.

Nora.

Jeg ved ikke; jeg tror det; men du skal ikke læse sligt noget nu; der må ikke komme noget stygt ind imellem os før alting er forbi.

Rank[e]

(sagte til Helmer.)

Du bør ikke sige hende imod.

Helmer

(slår armen om hende.)

Barnet skal få sin vilje. Men imorgen nat, når du har danset —

Nora.

Da er du fri.

Stuepigen

(i dørens tilhøjre.)

Frue, bordet er dækket.

Nora.

Vi vil have champagnen, Helene.

Stuepigen

Godt, frue.

(går ud.)

Helmer.

Ej, ej, — stort gilde altså?

Nora.

Champagne-gilde til den lyse morgen. (rækker ud) Og lidt makroner, Helene, mange, — for en gang skyld.

Helmer

(tager hendes hænder.)

Så, så, så; ikke denne opskrømte vildhed. Vær nu min egen lille lærkefugl, som du plejer.

Nora.

Å ja, det skal jeg nok. Men gå ind saalænge; og De også, doktor Rank. Kristine, du må hjælpe mig at få håret op.

Rank.

(sagte idet de går.)

Der er da vel aldrig noget – sådant noget iventе?

Helmer.

Å langtfra, kære; det er slettikke andet, end denne barnagtiges angst, som jeg fortalte dig om.

(de går ind til höjre.)

Nora.

Nu!?

Fru Linde.

Rejst på landet.

Nora.

Jeg så det på dig.

Fru Linde.

Han kommer hjem imorgen aften. Jeg skrev en seddel til ham.

Nora.

Det skulde du ladet være. Du skal ingensing forhindre. Det er dog igrunden en jubel, dette her, at gå og vente på det vidunderlige.

Fru Linde.

Hvad er det, du venter på?

Nora.

Å det kan ikke du forstå. Gå ind til dem; nu kommer jeg på öjeblikket.

(Fru Linde går ind i spisеværelset.)

Nora

(står en stund ligeom for at samle sig; derpå

~~på~~ ser hun på sit ur.)

Fem. Sju timer til midnat. Så fireogtjuo timer til nästa midnat. Da er Faranstellaen ude. Fireogtjuo og sju? Enogtredive timer at leve i.

Helmer

(i dören tillhöjra.)

Men hvor blir så lille lärkefuglen af?

Nora

(imod ham med åbne arme.)

Her er lärkefuglen!

---

9. Ark
Tag 129

Tredje akt.

(Samme værelse. Sofabordet, med stole omkring, er flyttet frem midt på gulvet. En lampe brænder på bordet. Døren til forstuen står åben. Der høres dansemusik fra skagen ovenover.)

(Frøken Linde sidder ved bordet og blader adspredt i en bog; forsøger at læse, men synes ikke at kunne holde tankerne samlet; et par gange lytter hun spændt mod yderdøren.)

Frøken Linde

(ser på sit ur.)

Endnu ikke. Og nu er det dog på den højeste tid. Hvis han bare ikke — (lytter igen.) Ak, der er han. (hun går ud i forstuen og åbner forsigtigt den ydre dør; der høres sagte skridt på trappen; hun hvisker:) Kom ind. Her er ingen.

Sagføreren Krogstad

(i døren.)

Jeg fandt en seddel fra Dem hjemme. Hvad skal det her betyde?

Frøken Linde.

Jeg må nødvendig tale med Dem.

Krogstad.

Så? Og det må nödvendig ske her i huset?

Frü Linde.

Hjemme hos mig var det umuligt; mit værelses har ikke egen indgang. Kom ind; vi er ganske alene; pigen sover og Helmers er på bal ovenpå.

Krogstad.

(går ind i stuen.)

Se, se; Helmers danser iaften? Virkelig?

Frü Linde.

Ja hvorfor ikke det?

Krogstad.

Å nej, sandt nok.

Frü Linde.

Ja, Krogstad, lad os så tale sammen.

Krogstad.

Har da vi to noget mere at tale om?

Frü Linde.

Vi har meget at tale om.

Krogstad.

Det troede jeg ikke.

Frü Linde.

Nej, fordi De har aldrig forstået mig rigtigt.

Krogstad.

Var der noget andet at forstå, end det, som er så ganske ligetil i verden? En hjertelös kvinde gir en mand löbepas, når der tilbyder sig noget, som er fordelagtigere.

Frøken Linde.

Tror De, at jeg er så aldeles hjertelös? Og tror De, at jeg bröd med det hjerte?

Krogstad.

Ikke det?

Frøken Linde.

Krogstad, har De virkelig troet det?

Krogstad.

Hvis ikke så var, hvorfor skrev De da dengang til mig slig, som De gjorde?

Frøken Linde.

Jeg kunde jo ikke andet. Når jeg skulde brude med Dem, så var det jo også min pligt at undgjælde hos Dem alt, hvad De följte for mig.

Krogstad

(knuger sine hænder.)

Således altså. Og dette – dette bare for pengenes skyld!

Frøken Linde.

De må ikke glemme, at jeg havde en hjelpelös moder og to små brödre. Vi kunde ikke vente på Dem, Krogstad; med Dem havde det jo så lange udsigter dengang.

Krogstad.

Lad så være; men De havde ikke ret til at forstö de mig for noget andet menneskes skyld.

Frøken Linde.

Ja, jeg ved ikke. Mangengang har jeg spurgt mig

selv, om jeg havde ret til det.

Krogstad

(sagtere.)

Da jeg miskad Dem, var det som om al fast grunt gled bort under fødderne på mig. Se på mig; nu er jeg en skibbrunden mand på et vrag.

Frue Linde.

Hjelpen burde være nær.

Krogstad.

Den var nær; men så kom De og stillede Dem imellem.

Frue Linde.

Imod mit vidende, Krogstad. Det var först idag jeg fik höre, at det er Dem, jeg skal aflöse i banken.

Krogstad.

Jeg troer Dem, når De siger det. Men nu, da De ved det, træder De så ikke tilbage?

Frue Linde.

Nej; for det vilde dog ikke gavne Dem det mindste.

Krogstad.

Å gavne, gavne —; jeg vilde göre det alligevel.

Frue Linde.

Jeg har lært at handle fornuftigt. Livet og den hårde, bitre nödvendighed har lært mig det.

Krogstad.

Og livet har lært mig ikke at tro på talemåder.

Frue Linde.

Da har livet lært Dem en meget fornuftig ting.

Men på handlinger må De dog tro?

Krogstad.

Hvorledes mener De det?

Frøken Linde.

De sagde, at De stod som en skibbrudden mand på et vrag.

Krogstad.

Det havde jeg vel god grund til at sige.

Frøken Linde.

Jeg sidder også som en skibbrudden kvinde på et vrag. Ingen at sørge over, og ingen at sørge for.

Krogstad.

De valgte selv.

Frøken Linde.

Der var intet andet valg dengang.

Krogstad.

Nå, men hvad så?

Frøken Linde.

Krogstad, hvis nu vi to skibbrudne mennesker kunde komme over til hinanden.

Krogstad.

Hvad er det De siger?

Frøken Linde.

To på et vrag står dog bedre, end en på hver sit.

Krogstad.

Kriskinen!

Frøken Linde.

Hvorfor tror De jeg kom hid til byen?

Krogstad.

Skulde De have havt en hanke for mig?

Fru Linde.

Jeg må arbejde, hvis jeg skal bære livet. Alle mine levedage, så længe jeg kan mindes, har jeg arbejdet, og det har været min bedste og eneste glæde. Men nu står jeg ganske alene i verden, så forfærdelig lavt og forladt. At arbejde for sig selv, er der jo ingen glæde i. Krogstad, skaf mig nogen og noget at arbejde for.

Krogstad.

Dette tror jeg ikke på. Det er ikke andet end overspændt kvindehöjmod, som går hen og ofrer sig selv.

Fru Linde.

Har De nogensinde mærket, at jeg var overspændt?

Krogstad.

Kunde De da virkelig dette? Sig mig, – har De fuld rede på min fortid?

Fru Linde.

Ja.

Krogstad.

Og ved De, hvad jeg her går og gælder for?

Fru Linde.

Det lod på Dem för, som om De mente, at med mig kunde De være blevet en anden.

Krogstad.

Det ved jeg så sikkert.

Frøken Linde.

Skulde det ikke kunne ske endnu?

Krogstad.

Kristine, – dette siger De med fuldt overlæg! Ja, De gör. Jeg ser det på Dem. Har De altså virkelig mod –?

Frøken Linde.

Jeg trænger til nogen at være moder for; og Deres börn trænger til en moder. Vi to trænger til hinanden. Krogstad, jeg har tro på grundlaget i Dem; – jeg tör altid sammen med Dem.

Krogstad.

(griber hendes hænder.)

Tak, tak, Kristine; – nu skal jeg også vide at rejse mig i de andres öjne. – Ak, men jeg glemte –

Frøken Linde

(lytter.)

Hys! Tarantellaen! Gå, gå!

Krogstad.

Hvorfor? Hvad er det?

Frøken Linde.

Hörer De den dans deroppe? Når den er ude, kan vi vente dem.

Krogstad.

Ak ja, jeg skal gå. Det er jo alt forgæves. De kender naturligvis ikke til det skridt, som jeg har foretaget imod Helmers.

Frü Linde.

Jo, Krogstad, jeg kender et til det.

Krogstad.

Og alligevel skulde De have mod til –?

Frü Linde.

Jeg forstår godt, hvorhen fortvivlelsen kan drive en mand som Dem.

Krogstad.

Å, hvis jeg kunde göre dette ugjort!

Frü Linde.

Det kunde De nok; for Deres brev ligger endnu i kassen.

Krogstad.

Er De viss på det?

Frü Linde.

Ganske viss; men –

Krogstad.

(ser forskrækket på hende)

Skulde det være så at forstå? De vil frelse Deres veninde for enhver pris. Sig det ligesågodt rent ud. Er det så?

Frü Linde.

Krogstad; den, som en gang har solgt sig selv for andres skyld, gör det ikke om igen.

Krogstad.

Jeg vil forlange mit brev tilbage.

Frü Linde.

Nej, nej.

Krogstad.

Jo naturligvis; jeg bier her til Helmer kommer ned; jeg siger ham, at han skal giv mig mit brev igen, – at det bare drejer sig om min opsigelse, – at han ikke skal læse det –

Frø Linde.

Nej, Krogstad, De skal ikke kalde brevet tilbage.

Krogstad.

Mener sig mig, var det ikke egentlig derfor, at De satte mig stavne her?

Frø Linde.

Jo, i den første forskrækkelse; men nu ligger der et døgn imellem, og det er ikke ikke ting, jeg i den tid har været vidne til her i huset. Helmer må få vide altsammen; denne ulykkelige hemmelighed må for dagen; det må komme til fuld forklaring imellem de to; det kan umuligt blive ved med alle disse fordølgelser og udflugter.

Krogstad.

Nu vel; hvis De altså vover det –. Men et kan jeg ialfald gøre, og det skal gøres straks –

Frø Linde.

(lytter.)

Skynd Dem! Gå, gå! Dansen er ude; vi er ikke tryggge et øjeblik længer.

Krogstad.

Jeg venter på Dem dernede.

Fru Linde.

Ja, gör det; De må följe mig til porten.

Krogstad.

Så übrolig lyktkalig har jeg aldrig varet för.

(han går ud gennem yderdören; dören mellem varelset og forstuen blir fremdeles stående åben.)

Fru Linde

(rydder lidt op og lægger sit ydertöj tilrette.)

Hvilken vending! Ja, hvilken vending! Mennesker at arbejde for, — at leve for; et hjem at bringe hygge ind i. Nå, der skal rigtignok tages fat —. (Kjøkkenet.) Gid de snart vilde komme — (lytter) Aha, der er de nok. Töjet på. (tager hat og kåbe.)

(Helmers og Noras stemmer höres udenfor; en nögle drejes om og Helmer föres Nora nærmere med magt ind i forstuen. Hun er klædt i det italienske kostume med et stort sort skjavl over sig; han er i selskabsdragt med en åben sort domino udenpå.)

Nora.

(endnu i dören, modstrævende.)

Nej, nej, nej; ikke herind! Jeg vil op igen. Jeg vil ikke gå så tidligt.

Helmer.

Men kæreste Nora —

Nora.

Å jeg bäer dig så hjertelig, Torvald; jeg bäer dig så inderlig vaktert, — bare en time endnu!

Helmer.

Ikke et øieblik, min söde Nora. Du ved, det var en aftale. Se så; ind i stuen; du står her og forköler dig.

(han för'er hende, trods hendes modstand, lempeligt ind i stuen.)

Frü Linde.

Godaften.

Nora.

Kristine!

Helmer.

Hvad, frü Linde, er De her så sent?

Frü Linde.

Ja, undskyld; jeg vilde så gerne se Nora igjen.

Nora.

Har du siddet her og ventet på mig?

Frü Linde.

Ja; jeg kom desværre ikke betidsnok; du var allerede ovenpå; og så sünkes jeg ikke, jeg kunde gå igen för jeg havde set dig.

Helmer

(tager Noras skjavl af.)

Ja, se rigtig på hende. Jeg skulde nok tro, hun er værd at se på. Er hun ikke deilig, frü Linde?

Frü Linde.

Ja, det må jeg sige —

Helmer.

Er hun ikke mærkeverdig deilig? Det var også

den almindelige mening i selskabet. Men forsterokkelig egensindig er hun, – den söde lille tingest. Hvad skal vi göre ved det? Vil De tænke Dem, jeg måtte næsten bruge magt for at få hende afsted.

Nora.

Å Torvald, du vil komme til at angre på, at du ikke ündte mig om det så bare var en halv time til.

Helmer.

Der hörer De, fru. Hun danser sin Tarantella, – gör skorrende lykke, – som var vel forsigt, – skönt der i foredraget kanske var vel megen naturlighed; jeg mener, – lidt mere, end der, strengt taget, türde komme forenees med kunstens fordringer. Men lad gå! Hovedsagen er, – hun gör lykke; hun gör skorrende lykke. Skulde jeg så lade hende blive efter dette? Afsvække virkningen? Nej tak; jeg tog min lille dejlige ~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~ Capripige – capriciöse lille Capripige, kunde jeg sige – under armen; en hurtig runde gennem salen; en böjning til alle sider, og – som det hedder i romansproget – det skönne syn er forsvundet. En afslutning bör altid være virkningsfuld, fru Linde; men det er det mig ikke muligt at få gjort Nora begribelig. Tut, her er varmt herinde. (Kaster domino'en på en stol og åbner dören til sit værelse.) Hvad? Der er jo mörkt. Å ja; natuvligvis. Undskyld – (Han går derind og tænder et par lys.)

Nora

(hvisker hurtigt og åndeløst.)

Nu?!

Frøken Linde.

(sagte.)

Jeg har talt med ham.

Nora.

Og så –?

Frøken Linde.

Nora, – du må sige din mand alt sammen.

Nora

(tonelöst.)

Jeg vidste det.

Frøken Linde.

Du har ingenting at frygte for fra Krogstads side; men tale må du.

Nora.

Jeg taler ikke.

Frøken Linde.

Så taler brevet.

Nora.

Tak, Kristine; jeg ved nu, hvad der er at gøre. Hys –!

Helmer

(kommer ind igen.)

Nå, frøken, har De så beundret hende?

Frøken Linde.

Ja; og nu vil jeg sige godnat.

Helmer.

Å hvad, allerede? Er det Deres, det strikketøj?

Frø Linde

(tager det.)

Ja; tak; det havde jeg så nær glemt.

Helmer.

Strikker De altså?

Frø Linde.

Å ja.

Helmer.

Ved De hvad, De skulde heller brodere.

Frø Linde.

Så? Hvorfor det?

Helmer.

Jo, for det er langt smukkere. Vil De se; man holder broderiet således med den venstre hånd, og så fører man med den højre nålen – således – ud i en let, langstrakt bue; ikke sandt –?

Frø Linde.

Jo, det kan vel være –

Helmer.

Mens derimod at strikke – det kan aldrig blie andet end uskönt; se her; de sammenklemte arme, – strikkepinderne, som går op og ned; – det har noget kinesisk ved sig. – Ah, det var virkelig en glimrende champagne, der blev serveret med.

Frø Linde.

Ja, godnat, Nora, og vær nu ikke egensinding mere.

Helmer.

Vel talt, frû Linde!

Frû Linde.

Godnat, herr direktör.

Helmer

(følger hende til dören.)

Godnat, godnat; jeg håber da, De slipper vel hjem? Jeg skulde så gerne —; men det er jo ikke noget langt skykke, De har at gå. Godnat, godnat. (hun går, han luker efter hende og kommer ind igen.) Ja så; endelig fik vi hende da gå dören. Hun er forskrækkelig kedelig, det mennske.

Nora.

Er dû ikke meget træt, Torvald?

Helmer.

Nej, ikke det mindste.

Nora.

Ikke sövnig heller?

Helmer.

Aldeles ikke; jeg føler mig tvertimod ünådelig opliveet. Men dû? Ja, dû ser rigtignok både træt og sövnig ûd.

Nora.

Ja, jeg er meget træt. Nû vil jeg snart sove.

Helmer.

Ser dû; ser dû! Det var altså dog rigtigt af mig at vi ikke blev længere.

Nora.

Å, det er altid rigtigt, hvad du gör.

Ark 10
Pag. 145

Helmer.

(kysser hende på panden.)

Nu taler lærkefuglen, som om den var et menneske. Men lagde du mærke til, hvor lystig Rank var igaftes?

Nora.

Så? Var han det? Jeg fik ikke tale med ham.

Helmer.

Jeg næsten heller ikke; men jeg har ikke på længe set ham i så godt humör. (ser en stund på hende; derpå kommer han nærmere.) Hm, – det er dog herligt at være kommen hjem til sig selv igen; at være ganske alene med dig. – Å du henrivende dejliges unge kvinde!

Nora.

Se ikke således på mig, Torvald!

Helmer.

Skal jeg ikke se på min dyreste ejendom? På al den herlighed, som er min, min alene, min hel og holden.

Nora

(går over på den anden side af bordet.)

Du skal ikke tale således til mig imat.

Helmer.

(følger efter.)

Du har endnu tarantellaen i blodet, mærker jeg.

Og det gör dig endda mere forlokkende. Hör! Nu begynder gæsterne at gå. (*saghere.*) Nora, – snart er det stilla i hele huset.

Nora.

Ja, det håber jeg.

Helmer.

Ja, ikke sandt, min egen elskede Nora? Å, ved du vel, – når jeg således er ude med dig i selskab, – ved du, hvorfor jeg taler så lidet til dig, holder mig så fjernt fra dig, bare sender dig et skjælvende öjekast ihvandt, – ved du, hvorfor jeg gör det? Det er fordi jeg da bilder mig ind at du er min hemmelig elskede, min unge hemmelig forlovede, og at ingen aner, at der er noget imellem os to.

Nora.

Å ja, ja, ja; jeg ved jo nok, at alle dine tanker er hos mig.

Helmer.

Og når vi så skal gå, og jeg lægger schavlet om dine fine ungdomsfulde skuldre, – om denne vidunderlige nakkeböjning, – da forestiller jeg mig at du er min unge brud, at vi netop kommer fra vielsen, at jeg for förste gang fører dig ind i min bolig, – at jeg for förste gang er alene med dig, – ganske alene med dig, du unge skalvende dejlighed! Hele denne aften har jeg ikke havt nogen anden længsel end dig. Da jeg så dig jage og lokke i Tarantellaen, – mit blod kogte; jeg holdt det ikke længer ud; – der-

for var det jeg tog dig med mig hermed så tidligt —

Nora.

Gå nu, Torvald! Du skal gå fra mig. Jeg vil ikke alt dette.

Helmer.

Hvad skal det sige? Du leger nok spögefugl med mig, lille Nora. Vil, vil? Er jeg ikke din mand —? —

(det banker på yderdören.)

Nora

(farer sammen.)

Hörte du —?

Helmer

(mod forstuen.)

Hvem er det?

Doktor Rank

(udenfor.)

Det er mig. Tör jeg komme ind et öjeblik?

Helmer

(sagte, fortrydelig.)

Å hvad vil han da nu? (höjt.) Vent lidt. (går hen og lukker op.) Nå, det er jo snilt at du ikke går vors dör forbi.

Rank.

Jeg synes, jeg hörte din stemme, og så vilde jeg dog gerne se indom. (lader öjet streife flygtigt omkring.) Ak ja, disse kære kendte tomter. I har det hint og hyggeligt inden hos jer, I to.

Helmer.

Det lod til at du hygged dig ret godt ovenpå også.

Rank.

Fortrinligt. Hvorfor skulde jeg ikke det? Hvorfor skal man ikke tage alting med i denne verden? Tal. fald så meget, man kan, og så længe man kan. Vinen var fortræffelig —

Helmer.

Champagnen især.

Rank.

Lagde du også mærke til det? Det er næsten ū. troligt, hvor meget jeg kunde skylle ned.

Nora.

Torvald drak også meget champagne iaften.

Rank.

Så?

Nora.

Ja; og da er han altid så fornöjelig bagefter.

Rank.

Nå, hvorfor skal man ikke tæe sig en glad aften efter en vel anvendt dag?

Helmer.

Vel anvendt; det tör jeg desværre ikke rose mig af.

Rank.

~~Hhhhh~~ (slår ham på skulderen.)

Men det tör jeg, ser du!

Nora.

Doktor Rank, De har vist foretaget en videnskabe-

lig undersögelse idag.

Rank.

Ja netop.

Helmer.

Ja, se; lille Nora taler om videnskabelige under-
sögelser!

Nora.

Og tör jeg önske Dem til lykke med udfaldet?

Rank.

Ja sannen tör De så.

Nora.

Det var altså godt?

Rank.

Det bedst mulige både for lægen og for patienten, —
visshed.

Nora.

(hurtigt og forskrækket.)

Visshed?

Rank.

Fuld visshed. Skulde jeg så ikke tage mig en
lystig aften bagefter?

Nora.

Jo, det gjorde De ret i, doktor Rank.

Helmer.

Det siger jeg med; bare du ikke kommer til at svie
for det imorgen.

Rank.

Nå, man får jo ikke noget for ingenting her i livet.

Nora.

Doktor Rank, – De holder visst meget af maskeraden?

Rank.

Ja, når der er brug mange löjerlige forkledninger –

Nora.

Hör her; hvad skal vi to være på den næste maskerade?

Helmer.

Du lille letsindige, – tænker du nu alt på den næste!

Rank.

Vi to? Jo, det skal jeg sige Dem; De skal være lykkebarn –

Helmer.

Ja, men find på et kostume, som kan betegne det.

Rank.

Lad din hustru möde, som hun står og går igennem verden –

Helmer.

Det var virkelig troffende sagt. Men ved du ikke, hvad du selv vil være?

Rank.

Ja, min kære ven, det er jeg fuldkommen på det rene med.

151.

Helmer.

Nå?

Rank.

På næste maskerade vil jeg være usynlig.

Helmer.

Det var et pudsigt indfald.

Rank.

Der findes en stor sort hat —, har du ikke hört tale om usynlighedshatten? Den får man over sig, og så er der ingen, som ser en.

Helmer

(med et undertrykt smil.)

Nej, det har du ret i.

Rank.

Men jeg glemmer jo rent, hvad jeg kom for. Helmer, giv mig en cigar, en af de mörke Havanna.

Helmer.

Med största fornöjelse. (byder etuiet frem.)

Rank

(tager en og skærer spidsen af.)

Tak.

Nora

(strijger en voksstikke af.)

Lad mig gi'e Dem ild.

Rank.

Tak for det. (hun holder stikken for hans; han tænder.) Og så farvel!

Helmer.

Farvel, farvel, kære ven!

Nora.

Sov godt, doktor Rank.

Rank.

Tak for det önske.

Nora.

Önske mig det samme.

Rank.

Dem? Nå ja, når De vil det –. Sov godt. Og tak for ilden.

(Han nikker til dem begge og går.)

Helmer

(dæmpet.)

Han havde drukket betydeligt.

Nora

(åndspravarende.)

Kanske det.

(Helmer tager sit nøgleknippe op af lommen og går ud i forstuen.)

Nora

Torvald – hvad vil du der?

Helmer.

Jeg må tömme brevkassen; den er ganske fuld; der blir ikke plads til aviserne imorgenstidlig –

Nora.

Vil du arbejde imat?

Helmer.

Det ved di jo, jeg ikke vil. – Hvad er det? Her har varet nogen ved låsen.

Nora.

Ved låsen –?

Helmer.

Ja visst har der så. Hvad kan det være? Jeg skulde dog aldrig tro at pigerne –?. Her ligger en aftrækket hårnål. Nora, det er din –

Nora

(hurtigt.)

Så må det være børnene –

Helmer.

Det må du sandelig vanne dem af med. Hm, hm; – nå, der fiks jeg den op alligevel. (tager indholdet ud og råber ud i køkkenet.) Helene?. – Helene, slukk lampen i entréen.

(han går ind i værelset igen og lukker døren til forstuen.)

Helmer

(med brevene i hånden.)

Se her. Vil du se, hvorledes det har opført sig. (bladder imellem.) Hvad er det for noget?

Nora

(ved vinduet.)

Brevet! Å nej, nej, Torvald!

Helmer.

To visitkort – fra Rank.

Nora.

Fra doktor Rank?

Helmer

(ser på dem.)

Doktor medicina Rank. De lå øverst; han må have stukket dem ind da han gik.

Nora.

Står der noget på dem?

Helmer.

Der står et sort kors over navnet. Ja her. Det er dog et utryggeligt påfund. Det er jo, som om han meldte sit eget dødsfald.

Nora.

Det gör han også.

Helmer.

Hvad? Ved din noget? Har han sagt dig noget?

Nora.

Ja. Når de korte ~~tbtt~~ kommer, så har han taget afsked med os. Han vil lukke sig inde og dö.

Helmer.

Min stakkers ven. Jeg vidste jo, at jeg ikke skulde få beholde ham længe. Men så snart –. Og så gemmer han sig bort som et såret dyr.

Nora.

Når det skal ske, så er det bedst at det sker uden ord. Ikke sandt, Torvald?

Helmer

(går op og ned.)

Han var så sammenvokset med os. Jeg synes ikke, jeg kan tænke mig ham borte. Han, med sine lidelser

og med sin ensomhed, gav ligesom en skjøgt baggrund for vor sollyse lykke. – Nå, det er kanske bedst således. For hann ialfald. (standser.) Og måske også for os, Nora. Nu er vi to så ganske henvist til hinanden alene. (slår armene om hende.) Å, du min elskede hustru; jeg synes ikke, jeg kan holde dig fast nok. Ved du vel, Nora, – mangengang ønsker jeg at en overhangende fare måtte true dig, for at jeg kunde ofre liv og blod og alt, alt, for din skyld.

Nora

(river sig lös og siger stærkt og beslutsket.)

Nu skal du læse dine breve, Torvald.

Helmer.

Nej, nej; ikke inat. Jeg vil være hos dig, min elskede hustru.

Nora.

Med dödsangsten på din ven –?

Helmer.

Du har ret. Dette har rystet os begge; der er kommet uskönhed ind imellem os; tankerne om död og oplösning. Dette må vi söge frigörelse for. Indtil da – Vi vil gå hver til sit.

Nora

(om hans hals.)

Torvald, – godnat! Godnat!

Helmer

(kysser hende på panden.)

Godnat, du min lille sangfugl. Sov godt, Nora. Nu

læser jeg brevene igennem.

(han går med pakken ind i sit værelse og lukker dören efter sig.)

Nora.

(med forvildede öjne, famler omkring, griber Helmers domino, slår den omkring sig og hvisker hurtigt, hæst og afbrudt:)

Aldrig se ham mere. Aldrig. Aldrig. Aldrig. (kaster sit schawl over hovedet.) Aldrig se börnene mere heller. Ikke dem heller. Aldrig; aldrig. – Å, det is-kolde sorte vand. Å, det bundlöse –; dette –. Å, nör det bare var over. – Nu har han det; nu læser han det. Å nej, nej; ikke endnu. Torvald, farvel du og börnene –

(Hun vil skynde ud igennem forstuen; i det samme river Helmer sin dörs op og står der med et åbent brev i hånden.)

Helmer.

Nora!

Nora

(skriger höjt.)

Ah –!

Helmer.

Hvad er det? Ved du, hvad der står i dette brev?

Nora.

Ja, jeg ved det. Lad mig gå! Lad mig komme ind!

Helmer

(holder hende tilbage.)

Hvor vil du hen?

Nora

(prøver at rive sig løs.)

Du skal ikke redde mig, Torvald!

Helmer

(tumler tilbage.)

Sandt! Er det sandt, hvad han skriver! Forfærdeligt! - Nej, nej; det er jo umuligt, at dette kan være sandt.

Nora.

Det er sandt. Jeg har elsket dig over alt i verdens verden.

Helmer.

Å kom ikke her med tåbelige udflugter.

Nora

(et skridt imod ham.)

Torvald -!

Helmer.

Du ulykksalige, - hvad er det, du har foretaget dig!

Nora.

Lad mig komme bort. Du skal ikke bære det for min skyld. Du skal ikke tage det på dig.

Helmer.

Ikke noget komediespil. (låser forstuedøren af.) Her blir du og står mig til regnskab. Forstår du, hvad du har gjort? Svar mig! Forstår du det?

Nora

(ser upravendt på ham og siger med et stivnende udtryk:)

Ja, nu begynder jeg at forstå det tilbunds.

Helmer

(går omkring på gulvet.)

Å hvor forfærdeligt jeg er vågnet op. I alle disse otte år, – hun, som var min lyst og stolthed, – en hykler-ske, en lögnerske, – værre, værre, – en forbryderske! – Å, denne bundlöse hæslighed, som ligger i alt dette! Fy, fy!

Nora

(tier og ser fremdeles ifraverendt på ham.)

Helmer

(standser foran hende.)

Jeg burde have anet, at noget sligt vilde ske. Jeg bur-de have forudset det. Alle din faders letsindige grund-sætninger –. Ti! Alle din faders letsindige grundsætnin-ger har du taget i arv. Ingen religion, ingen moral, ingen pligtfölelse –. Å, hvor jeg er bleven straffet for at jeg så igennem fingre med ham. For din skyld gjorde jeg det; og således lönner du mig.

Nora.

Ja, således.

Helmer.

Nu har du ödelagt hele min lykke. Hele min fremtid har du forspildt for mig. Å, det er forfærde-ligt at tænke på. Jeg er i et samvittighedslöst men-neskes vold; han kan göre med mig, hvad han vil, forlange af mig, hvad det skal være, byde og befale o-ver mig, som det lyster ham; – jeg tör ikke knip. Og så jammerligt må jeg sjunke ned og gå tilgrunde for

en letsindig kvindes skyld!

Nora.

Når jeg er ude af verden, så er du fri.

Helmer.

Å ingen fagter. Slige talemåder havde din fader også på rede hånd. Hvad vilde det nytte mig, at du var ude af verden, som du siger? Ikke det ringeste vilde det nytte mig. Han kan göre sagen bekendt alligevel; og gör han det, så blir jeg kanske mistænkt for at have været vidende om din forbrydderske handling. Man vil kanske tro, at jeg har stået bagved, — at det er mig, som har tilskyndet dig! Og alt dette kan jeg takke dig for, dig, som jeg har båret på hænderne gennem hele vort ægteskab. Forstår du nu, hvad du har gjort imod mig?

Nora

(med kold ro.)

Ja.

Helmer.

Dette er så utroligt, at jeg ikke kan fasthalde det. Men vi må se at komme tilrette. Tag schavlet af. Tag det af, siger jeg! Jeg må se at tilfredsstille ham på en eller anden ~~xxx~~ måde. Sagen må dysses ned for enhver pris. — Og hvad dig og mig angår, så må det se ud, som om alt var imellem os ligesom før. Men naturligvis kun for verdens öjne. Du blir altså fremdeles her i huset; det er en selvfølge. Men börnene fårs du ikke lov til at opdrage; dem törs jeg ikke betro dig —.

Å, at måtte sige dette til hende, som jeg har elsket så høit, og som jeg endnu —[1]. Nå, det må være forbi. Herefterdags gælder det ikke længere lifvet; det gælder bare at redde resterne, stumperne, skinnet —

(det ringer på entrédøren.)

Helmer

(farer sammen.)

Hvad er det? Så sent. Skulde det forfærdeligste —! Skulde han —[2]. Skjul dig, Nora! Sig, du er syg.

(Nora blir stående ubevægelig. Helmer går hen og åbner forstuedören.)

Stuepigen

(halvt afkledt, i forstuen.)

Her kom et brev til fruen.

Helmer.

Giv mig det. (griber brevet og lukker dören.) Ja, det er fra hans. Du får det ikke; jeg vil selv læse det.

Nora.

Læs du.

Helmer

(ved lampen.)

Jeg har næppe mod til det. Kanske er vi forlorne, både du og jeg. Nej; jeg må vide det. (bryder brevet ilsomt; löber nogle linjer igennem; ser på et indlagt papir; et glædesskrig:) Nora!

Nora

(ser spörgende på ham.)

Ark 11 – Tag 161.

Helmer

Nora! – Nej; jeg må læse det endnu en gang. – Jo; jo; så er det. Jeg er frelst! Nora, jeg er frelst!

Nora.

Og jeg?

Helmer.

Du også, naturligvis; vi er frelste begge to, både du og jeg. Se her. Han sender dig dit gældsbevis tilbage. Han skriver, at han fortryder og angrer –; at et lykkeligt omslag i hans liv –; å, det kan jo være det samme, hvad han skriver. Vi er frelste, Nora! Der er ingen, som kan gøre dig noget. Å, Nora, Nora –; nej, først alt dette afskyelige ud af verden. Lad mig se – (kaster et blik på forskrivningen.) Nej, jeg vil ikke se det; det skal ikke være for mig andet, end en drøm altsammen. (River beviset og begge brevene i stykker, kaster det hele ind i ovnen og ser på det, mens det brænder.) Se så; nu er det ikke mere til. – Han skrev, at du siden juleaften –. Å, det må have været tre forfærdelige dage for dig, Nora.

Nora.

Jeg har kæmpet en hård strid i disse tre dage.

Helmer.

Og vændet dig, og ikke øjnet anden udvej end –. Nej; vi vil ikke mindes alt dette hæslige. Vi vil kun juble og gentage: det er over; det er over! Hör dog på mig, Nora; du synes ikke at fatte det:

det er over. Hvad er det dog for noget — dette stivnede udtryk? Å stakkers lille Nora, jeg forstår det nok; du synes ikke du kan tro på, at jeg har tilgivet dig. Men det har jeg, Nora; jeg svarger dig til: jeg har tilgivet dig alt. Jeg ved jo, at hvad du gjorde, det gjorde du af kærlighed til mig.

Nora.

Det er sandt.

Helmer.

Du har elsket mig, som en hustru bör elske sin mand. Det var kun midlerne, som du ikke havde indsigt nok til at dömme om. Men tror du, at du er mig mindre kær, fordi du ikke forstår at handle på egen hånd? Nej, nej; stöt du dig bare til mig; jeg skal råde dig; jeg skal vejlede dig. Jeg måtte ikke være en mand, hvis ikke netop denne kvindelige hjælpelöshed gjorde dig dobbelt tiltrækkende i mine öjne. Du skal ikke fæste dig ved de hårde ord, jeg sagde dig i den förste forfærdelse, da jeg ~~stak~~ syntes, alt måtte styrte sammen over mig. Jeg har tilgivet dig, Nora; jeg svarger dig til, jeg har tilgivet dig.

Nora

Jeg takker dig for din tilgivelse.

(hun går ud gennem dören tilhöjre.)

Helmer.

Nej, bliv —. (ser ind.) Hvad vil du der i alkoven?

Nora

(indenfor.)

Kaste maskeradedragten.

Helmer

(ved den åbne dör.)

Ja, gör det; se at komme til ro og få samlet dit sind til ligevægt igen, du min lille forskrømte sangfugl. Hvil du dig trygt ud; jeg har brede vinger til at dække dig med. (går omkring i nærheden af dören.) Å, hvor vort hjem er lunt og smukt, Nora. Her er lij for dig; her skal jeg holde dig som en jaget due, jeg har fået reddet uskadt ud af högens klör; jeg skal nok bringe dit skalkers klappende hjerte til ro. Lidt efter lidt vil det ske, Nora; tro du mig. Imorgen vil alt dette se ganske anderledes ud for dig; snart vil alting være ligesom för; jeg skal ikke længe behöve at gentage for dig, at jeg har tilgivet dig; du vil selv usvigelig föle, at jeg har gjort det. Hvor kan du tænke, det skulde kunne falde mig ind at ville ~~[illegible]~~ forstöde dig, eller blot tilrejde dig noget? Å, du kender ikke en virkelig mands hjertelag, Nora. Det er for en mand noget så utaleskriveligt sött og tilfredsstillende i dette, at vide med sig selv, at han har tilgivet sin hustru, – at han har tilgivet hende af fuldt og oprigtigt hjerte. Hun er jo dervel ligesom i dobbelt forstand blevet hans ejendom; han har ligesom sat hende ind i verden påny; hun er på en måde blevet ~~[illegible]~~ både hans hustru og hans barn til-

lige. Således skal du være for mig hereftердags, du lille rådvilde, hjælpelöse væsen. Ængst dig ikke for nogensting, Nora; bare åbenhjertig imod mig, så skal jeg være både din vilje og din samvittighed. — Hvad er det? Ikke tilsangs? Har du kledt dig om?

Nora

(i sin hverdagskjole.)

Ja, Torvald, nu har jeg kladt mig om.

Helmer.

Men hvorfor, nu, så sent —?

Nora.

Imat sover jeg ikke.

Helmer.

Men, kære Nora —

Nora.

(ser på sit ur.)

Klokken er endnu ikke så mange. Set dig her, Torvald; vi to har meget at tale sammen.

(hun sætter sig ved den ene side af bordet.)

Helmer.

Nora, — hvad er dette her? Dette skjvnede udtryk —

Nora.

Set dig ned. Det blir langt. Jeg har meget at tale med dig om.

Helmer

(sætter sig ved bordet ligeover for hende.)

Du ængster mig, Nora. Og jeg forstår dig ikke.

Nora.

Nej, det er det just. Du forstår mig ikke. Og jeg har heller aldrig forstået dig – før i aften. Nej, du skal ikke afbryde mig. Du skal bare høre på, hvad jeg siger. – Dette er et opgør, Torvald.

Helmer.

Hvorledes mener du det?

Nora.

(efter en kort tavshed.)

Er dig ikke en ting påfaldende, således som vi sidder her?

Helmer.

Hvad skulde det være?

Nora.

Vi har nu været gifte i otte år. Falder det dig ikke ind, at det er første gang vi to, du og jeg, mand og kone, taler alvorligt sammen?

Helmer.

Ja, alvorligt, – hvad vil det sige?

Nora.

I otte samfulde år, – ja længere, – lige fra vort første bekendtskab, har vi aldrig vekslet et alvorligt ord om alvorlige ting.

Helmer.

Skulde jeg da idelig og altid indvie dig i bekymringer, som du dog ikke kunde hjælpe mig at bære?

Nora.

Jeg taler ikke om bekymringer. Jeg siger, vi har

aldrig siddet i alvor sammen, for at söge at komme tilbunds i noget.

Helmer.

Men, kareste Nora, vilde da det have været for dig?

Nora.

Der er vi ved sagen. Du har aldrig forstået mig. — Der er övet megen üret imod mig, Torvald. Först af pappa og siden af dig.

Helmer.

Hvad! Af os to, — af os to, der har elsket dig höjere, end alle andre mennesker?

Nora

(ryster på hovedet.)

I har aldrig elsket mig. I har bare syntes, det var fornöjeligt at være forelsket i mig.

Helmer.

Men, Nora, hvad er dette for ord?

Nora.

Ja, det er nu så, Torvald. Da jeg var hjemme hos pappa, så fortalte han mig alle sine meninger, og så havde jeg de samme meninger; og hvis jeg havde andre, så skjulte jeg det, for det vilde han ikke have liket. Han kaldte mig sit dukkebarn, og han legte med mig, som jeg legte med mine dukker. Så kom jeg i huset til dig —

Helmer.

~~Helma~~ Hvad er det for udtryk du bruger om vort ægteskab?

Nora

(uforstyrret.)

Jeg mener, så gik jeg fra pappas hænder over i dine. Du indrettede alting efter din smag, og så fik jeg den samme smag som du; eller jeg lod bare så; jeg ved ikke rigtig—; jeg tror det var begge dele; snart det ene og snart det andet. Når jeg nu ser på det, så synes jeg, jeg har levet her som et fattigt menneske,—bare fra hånden og i munden. Jeg har levet af at gøre kunster for dig, Torvald. Men du vilde jo have det så. Du og pappa har gjort stor synd imod mig. I er skyld i, at der ikke er blevet noget af mig.

Helmer.

Nora, hvor du er urimelig og utaknemmelig! Har du ikke været lykkelig her?

Nora.

Nej, det har jeg aldrig været. Jeg troede det; men jeg har aldrig været det.

Helmer.

Ikke—ikke lykkelig!

Nora.

Nej; bare lystig. Og du har altid været så snil imod mig. Men vort hjem har ikke været andet end en legestue. Her har jeg været din dukkehustru, ligesom jeg hjemme var pappas dukkebarn. Og børnene, de har igen været mine dukker. Jeg syntes det var fornøjeligt, når du tog og legte med mig, ligesom de

syntes det var fornöjeligt, når jeg log og legte med dem. Det har været vort ægteskab, Torvald.

Helmer.

Der er noget sandt i, hvad du siger, – så overdrevent og overspændt det end er. Men herefter skal det blive anderledes. Legens tid skal være forbi, nu kommer opdragelsens.

Nora.

Hvis opdragelse? Min eller börnenes?

Helmer.

Både din og börnenes, min elskede Nora.

Nora.

Ak, Torvald, du er ikke mand for at opdrage mig til en ret hustru for dig.

Helmer.

Og det siger du?

Nora.

Og jeg, – hvorledes er jeg forberedt til at opdrage börnene?

Helmer.

Nora!

Nora.

Sagde du det ikke selv for en stund siden, – den opgave turde du ikke betro mig.

Helmer.

I opbrusningens øjeblik! Hvor vil du agte på det?

Nora.

Jo; det var meget rigtig sagt af dig. Jeg magter ikke

den opgave. Der er en anden opgave, som må löses först. Jeg må se at opdrage mig selv. Det er dit ikke mand for at hjælpe mig med. Det må jeg være alene om. Og derfor rejser jeg nu fra dig.

Helmer

(springer op.)

Hvad var det, du sagde?

Nora.

Jeg må stå ganske alene, hvis jeg skal få rede på mig selv og på alting udenfor. Derfor kan jeg ikke blive hos dig længer.

Helmer.

Nora, Nora!

Nora.

Jeg vil gå herfra nu strakes. Kristine taler mok imod mig for inat —

Helmer.

Du er afsindig! Du får ikke lov! Jeg forbyder dig det!

Nora.

Det kan ikke nytte at forbyde mig noget herefter. Jeg taler med mig, hvad der tilhører mig selv. Af dig vil jeg ingenting have, hverken nu eller senere.

Helmer.

Hvilket vanvid er dog dette!

Nora.

I morgen rejser ~~tog~~ jeg hjem, — jeg mener, til mit gamle hjemsted. Der vil det være lettest for mig at komme ind i et eller andet.

Helmer.

Å du forblindade, uerfarne skabning!

Nora.

Jeg må se at få erfaring, Torvald.

Helmer.

Forlade dit hjem, din mand og dine börn! Og du tænker ikke på, hvad folk vil sige?

Nora.

Det kan jeg ikke tåle noget hensyn til. Jeg ved bare, det blir nödvendigt for mig.

Helmer.

Å, det er oprörende. Således kan du svigte dine helligste pligter.

Nora.

Hvad regner du da for mine helligste pligter?

Helmer.

Og det skal jeg behöve at sige dig! Er det ikke pligterne imod din mand og dine börn?

Nora.

Jeg har andre ligeså hellige pligter.

Helmer.

Det har du ikke. Hvilke pligter skulde det være?

Nora.

Pligterne imod mig selv.

Helmer.

Du er först og fremst hustru og moder.

Nora.

Det tror jeg ikke længere på. Jeg tror, at jeg er först

og fremst et menneske, jeg, ligesåvel som du, – eller ialfald, at jeg skal forsöge på at blie det. Jeg ved nok, at de fleste gir dig ret, Torvald, og at der står noget sligt i bögerne. Men jeg kan ikke længere lade mig nöje med, hvad de fleste siger og hvad der står i bögerne. Jeg må selv tænke over de ting og se at få rede på dem.

Helmer.

Du skulde ikke have rede på din stilling i dit egets hjem? Har du ikke i sådanne spörgsmål en usvigelig vejleder? Har du ikke religionen?

Nora.

Ak, Torvald, jeg ved jo slettiteke nigtigt, hvad religionen er.

Helmer.

Hvad er det du siger!

Nora.

Jeg ved jo ikke andet, end hvad prosten Hansen sagde, da jeg gik til konfirmation. Han fortalte, at religionen var det og det. Når jeg kommer bort fra alt dette her og blir ensom, så vil jeg undersöge den sag også. Jeg vil se, om det var rigtigt, hvad prosten Hansen sagde, eller ialfald, om det er rigtigt for mig.

Helmer.

Å, sligt er dog uhört af en så ung kvinde! Men kan ikke religionen rette dig, så lad mig dog rüste op i din samvittighed. For moralsk fölelse har du dog? Eller

svar mig, – har du kanske ingen?

Nora.

Ja, Torvald, det er ikke godt at svare på det. Jeg ved det jo slet ikke. Jeg er ganske i vilderede med de ting. Jeg ved bare, at jeg har en ganske anden mening om sligt noget, end du. Jeg höres jo også nu, at lovene er anderledes, end jeg troede; men at de love skulde være rigtige, det kan jeg ünmulig få i mit hode. En kvinde skal altså ikke have ret til at skåne sin gamle döende fader, eller til at redde sin mands liv! Sligt tror jeg ikke på.

Helmer.

Du taler som et barn. Du forstår ikke det samfund, du lever i.

Nora.

Nej, det gör jeg ikke. Men nu vil jeg sætte mig ind i det. Jeg må se at komme efter, hvem der har ret, samfundet eller jeg.

Helmer.

Du er syg, Nora; du har feber; jeg tror næsten, du er fra sans og samling.

Nora.

Jeg har aldrig følt mig så klar og sikker som inat.

Helmer.

Og klar og sikker forlader du din mand og dine börn?

Nora.

Ja; det gör jeg.

Helmer.

Så er kun en forklaring mulig.

Nora.

Hvilken?

Helmer.

Du elsker mig ikke mere.

Nora.

Nej, det er just hingen.

Helmer.

Nora! – Og det siger du!

Nora.

Å det gör mig så ondt, Torvald; for du har altid været så snil innod ~~dig~~ mig. Men jeg kan ikke göre ved det. Jeg elsker dig ikke mere.

Helmer

(med tilkæmpet fatning.)

Er dette også en klar og sikker overbevisning?

Nora.

Ja, fuldkommen klar og sikker. Det er derfor, jeg ikke vil være her længer.

Helmer.

Og vil du også kunne göre mig rede for, hvorved jeg har forspildt din kærlighed?

Nora.

Ja, det kan jeg godt. Det var iaften, da det vidunderlige ikke kom; for da så jeg, at du ikke var den mand, jeg havde tænkt mig.

Helmer.

Forklar dig nöjere; jeg begriber dig ikke.

Nora.

Jeg har ventet så tålmodigt nu i otte år; for, Herre-gud, jeg indså jo nok, at det vidunderlige kommer ikke sådan til hverdags. Så brød dette knusende ind over mig; og da var jeg så usvigelig viss på: nu kommer det vidunderlige. Da Krogstads brev lå derude, — aldrig faldt det mig med en tanke ind, at du kunde ville böje dig under dette menneskes vilkår. Jeg var så usvigelig viss på, at du vilde sige til ham: gör sagen bekendt for hele verden. Og når det var sket —

Helmer.

Ja hvad så? Når jeg havde prisgivet min egen hustru til skam og skandsel —!

Nora.

Når det var sket, da tænkte jeg så usvigelig sikkert, at du vilde træde frem og tage alt på dig og sige: jeg er den skyldige.

Helmer.

Nora —!

Nora.

Du mener, at jeg aldrig vilde taget imod at slige offer af dig? Nej, det forstår sig. Men hvad vilde mine forsikringer gælde ligeover for dine? — Det var det vidunderlige, som jeg gik og håbed på i rædsel. Og for at hindre det, var det at jeg vilde ende mit liv.

Helmer.

Jeg skulde gladelig arbejde nætter og dage for dig, Nora, — bære sorg og savn for din skyld. Men der er ingen, som ofrer sin ære for den man elsker.

Nora.

Det har hundrede tusend kvinder gjort.

Helmer.

Å, du både tænker og taler som et uforstandigt barn.

Nora.

Lad gå. Men du hverken tænker eller taler som den mand, jeg skal kunne slutte mig til. Da din forskrækkelse var over, — fo ikke for hvad der truede mig, men for, hvad du selv var udsat for, og da hele faren var forbi, — da var det for dig, som om slet ingen ting var sket. Jeg var akkurat som för din lille sanglærke, din dukke, som du herefter skulde bære dobbelt vartligt på hænderne, siden den var så skör og skröbelig. (rejser sig.) Torvald, — i den stund gik det op for mig, at jeg ~~[illegible]~~ i otte år havde levet her sammen med en fremmed mand og at jeg havde fået tre börn —. Å jeg tåler ikke at tænke på det! Jeg kunde rive mig selv i stumper og stykker.

Helmer.

(tungt.)

Jeg ser det; jeg ser det. Der er visselig kommet en afgrund imellem os. — Å, men, Nora, skulde den

ikke kunne udfyldes?

Nora.

Således, som jeg nu er, er jeg ingen hustru for dig.

Helmer.

Jeg har kraft til at blive en anden.

Nora.

Måske, – hvis dukkerne tages fra dig.

Helmer.

At skilles – skilles fra dig! Nej, nej, Nora, jeg kan ikke fatte den tanke.

Nora

(går ind tilhøjre.)

Det vissere må det ske.

(hun kommer tilbage med sit ydertøj og en liden vadsæk, som hun sætter på stolen ved bordet.)

Helmer.

Nora, Nora, ikke nu! Vent til imorgen.

Nora

(tager kåben på.)

Jeg kan ikke blive liggende natten over i en fremmed mands værelse.

Helmer.

Men kan vi da ikke bo her som broder og søster –?

Nora

(binder hatten fast.)

Du ved meget godt, det vilde ikke vare længe –.

(slår sjalet om sig.) Farvel, Torvald. Jeg vil ikke se de små. Jeg ved, de er i bedre hænder end

mine. Således, som jeg nu er, kan jeg ingenting være for dem.

Helmer.

Men engang, Nora, – engang –?

Nora.

Hvor kan jeg vide det? Jeg ved jo slet ikke, hvad der blir ud af mig.

Helmer.

Men du er min hustru, både som du er og som du blir.

Nora.

Hör, Torvald, – når en hustru forlader sin mands hus, således, som jeg nu gör, så har jeg hört, at han efter loven er lösk fra alle forpligtelser imod hende. Jeg löser dig ialfald fra enhver forpligtelse. Du skal ikke föle dig bundet ved noget, lige så lidt, som jeg vil være det. Der må være fuld frihed på begge sider. Se, her har du din ring tilbage. Giv mig min.

Helmer.

Også dette?

Nora.

Dette også.

Helmer.

Her er den.

Nora.

Så. Ja, nu er det altså forbi. Her lægger jeg nøglerne. Om alle sager i huset vedr. pigerne besked – be-

dre, end jeg. Imorgen, når jeg er reist, kommer Kristine herhen for at pakke sammen de ting, som er min ejendom hjemmefra. Det vil jeg bede sendt efter mig.

Helmer.

Forbi; forbi! Nora, vil din aldrig mere tænke på mig?

Nora.

Jeg kommer vist ofte til at tænke på dig og på børnene og på huset her.

Helmer.

Må jeg skrive dig til, Nora?

Nora.

Nej, – aldrig. Det får din ikke lov til.

Helmer.

Å, men sende dig må jeg dog –

Nora.

Intet; intet.

Helmer.

– hjælpe dig, hvis din skikkelse behøver det.

Nora.

Nej, siger jeg. Jeg modtager ingenting af fremmede.

Helmer.

Nora, – kan jeg aldrig blive mere end en fremmed for dig?

Nora

(tager sin vadsæk.)

Ak, Torvald, da måtte det vidunderligste ske –

Helmer.

Nævn mig dette vidunderligste!

Nora.

Da måtte både du og jeg forvandle os således at —. Å, Torvald, jeg tror ikke længer på noget vidunderligt.

Helmer.

Men jeg vil tro på det. Nævn det! Forvandle os således at —?

Nora.

At samliv mellem os to kunde blive et ægteskab. Farvel.

(hun går ind gennem forstuen.)

Helmer

(sænker ned på en stol ved ovnen og slår hænderne for ansigtet:)

Nora! Nora! (ser sig om og rejser sig.) Tomt. Hun er her ikke mere. (et håb skyder op i ham:) Det vidunderligste —?!
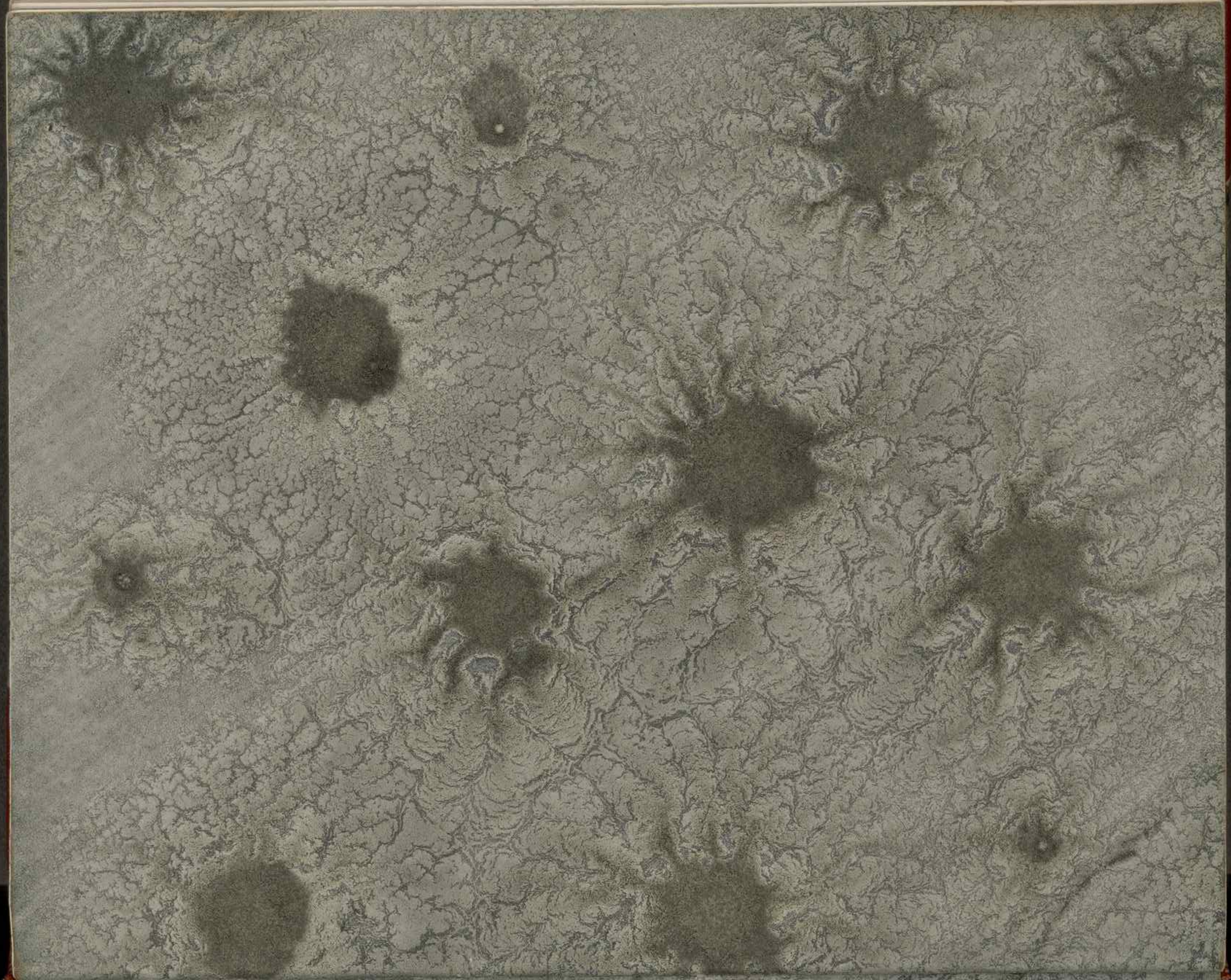
(nedefra høres dromnet af en port, som slåes ilås.)